

ספרי - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
שביעי

קונטרס עץ החיים

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש



בצירוף מבוא מאת בנו

כבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה ששית

חזקת וחוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז



יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

בדוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

שנת הקהל



תמונת תואר פני הוד כ"ק ארמו"ר הרה"ק נשיא ד' מוקר"ר
שלום דובער מליובאוויטש נ"ע וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

בס"ד.

להוצאה החדשה

באשר ההוצאות הקודמות של „קונטרס עץ החיים” אולו מן השוק – הננו מדפיסים בהוצאה חדשה את „קונטרס עץ החיים” אשר לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

ויה"ר שגזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד „הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, „תורה חדשה מאתי תצא”.

מערכת „אוצר החסידים”

כ"ף מרחשוון, ה'תשס"ב
שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

בי"ה

פתח דבר

להוצאה החמישית

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הננו מו"ל בזה – בהוצאה מיוחדת – "קונטרס עץ החיים" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע.

הקונטרס יוצא לאור בקשר עם יום כ"ף מרחשון שנה זו, במלאות ק"ל שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע (כי מ"ח כתרי"א – כי מ"ח תנשי"א).

מערכת "אוצר החסידים"

ערב כ"ף מ"ח תנשי"א (ה"י תהא שנת אראנו לפלאות) ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א ברוקלין, נ.י.

(* ראה בארוכה שיחת ש"פ וירא ט"ו מרחשון שנה זו (תנשי"א).

ה ק ד מ ה

מכ"ק אדמו"ר זי"ע להוצאה הראשונה דשנת ה'תש"ז
בהמשך ל"קונטרס התפלה" ו"קונטרס ומעין" הנו מו"ל בזה "קונטרס
עץ החיים" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע.

כמו בהוצאותינו הקודמות נתוספו גם פה : א) מפתח קצור. ב) בשולי
הגליון ציונים וחראי מקום שם מבואר בפרטיות יותר הענין המובא בקונטרס
בקצור.

בציוני בחרתי, עד כמה שהי אפשר, בשנים — שלשה מקומות אשר
בספרי תורת חסידות חב"ד המצויים, או הנמצאים עתה בדפוס.

* * *

בהוספה לקונטרס זה הרפסנו : א) הקדמת רבנו חיים ויטאל שעליי מדובר
בפרק י' ובפרק סו. ב) מכתב כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב הוזכר בפרק כב (נכתב
בשנת תרנ"ס-ת"י, לרגלי נסיעתו הראשונה של הרב ר' יחיאל היילפערין
בעיני ישיבת תומכי תמימים). ג) מכתב כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב — משנת
תע"ג — שלפי תוכנו הוא מעין "בכ"ו" וקיצור מקונטרס עץ החיים, ובמדה
ידועה, המשך אליו.

מנחם שניאורסאהן

ראשי פרקים מתולדות ימי חי כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע נדפסו בס' תנוך לנער.
"קונטרס התפלה" נדפס — בהוצאה שלישית — בשנת ה'תשי"ב. "קונטרס ומעין" —
בשנת ה'תשי"ג. שניהם בחוספות מבוא וקיצורים מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

ואחר ש הבדלים האלה הננו מקושים מכם שינוי אצלכם אין
ש הבדלים המצויים בקונפליט הזה, והיו הבדלים
האלה על אצלם תמיד כי כבוד עליו הבדל אצלם אהלים ואחר
ואהלים והמאמר יהיו הבדלים האלה תמיד נגד עיניכם ואם ישמחו
המאמר והוא תייכם ואורז יתיכם, וקצה תפילו חיי עולם כול
מאמר כן אף ה' בתורה והתעמיתם. היה ענינו יה'
מסר מוכר מעלת אמת אגלה אל עיניכם אהלים והמאמר
תן לענין אורז נק'. וקולנו בראשית ו. אהלים תעמיתם אמת
זהב אף התן (כא' האלה בקול עמ') ונראה כי טוב
בקולנו וענין אמת ענינו בראשית אף אמת אמת אמת
מאמר וסי. הלא ש

י. ב. ב. ק. ו. א. והוא כלל התן המהלים

אמת

עמוד האחרון של העתקה הראשונה מקונטרס עם החיים.
חמש שורות הראשונות הם גכתי"ק כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע.
התחל מהתיבות אשא כפי — הוא גכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה

... והנני מוסר בזה על יד מערכת „אוצר החסידים“ את הקונטרסים של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הידועים בשם „קונטרס עץ החיים“ ו„קונטרס העבודה“, להדפיסם ולהפיצם, ובתור מכוא לקונטרס עץ החיים מצורה בזה מכתב משנת תרצ"ב.

אין הזמן גרמא לתאר; באריכות הדרושה, את המצב בשנים האחרות שעברו מעת שפרסם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק את קונטרס התפלה ואח"כ את הקונטרס ומעין מבית ה', עד כתבו את הקונטרס עץ החיים וקונטרס העבודה, אשר תיאור זה הי' מפיץ אור בהיר על הסיבות שגרמו להופעת הקונטרסים האלו בזמן ההוא, ותקותי אשר גם זה יתפרסם, כי עת לכל חפץ.

והנה דברי צדיקים חיים וקיימים לעד, וכל האמור בקונטרסים הנ"ל תורת חיים היא והוראה בחיים לכל בני ישראל ובפרט לתלמידי כל הישיבות, ד' עליהם יחיו.

כבר מלתי אמורה זה כמה פעמים אשר הפתגם „אמעריקע איז אנדערש“ — בלימוד זכות על עצמו בעניני תורה, מצות ויראת שמים — שקר מוחלט הוא. וביחוד בנוגע להנוער אשר במדינה זו ובפרט בנוגע לתלמידי וחניכי הישיבות — הרי פה, כמו בכל מקום, לבם ער לכל הגה ומלה היוצאת מן הלב בהתעוררות של יראת שמים, וחיזוק התורה והדת.

יש שמטעים את עצמם לאמר: בכדי לקרב את הנוער לתורה ומצוה, עלינו להרבות עליו בתהלות ותשבחות ולהזהר מדברי מוסר אזהרות ותביעות, אבל האמת כי נהפוך הוא. השומע מדגיש כי מדברים אליו בשפתי חלקות ודברי חנופה, ולא בדרך השקר זו יקרבו אותם לתורתנו תורת אמת ומצות ד' אלפים אמת.

ימים יבואו ודוד הצעיר יבוא בתביעה נפשית אל כל מנהיגיו ובפרט אל מנהלי הישיבות וראשיהם, לאמר:

מפני מה לא הוכחתם אותנו על דרכנו.

מפני מה לא אמרתם לנו את האמת, אמתה של תורת
אלקים דיים, במילואה.

מפני מה לא הוריתם לנו את דרך החיים בחיים היום
יומים, לאמר:

איך עלינו להתפלל בכל יום לפני אבינו מלך מלכי המלכים
הקב"ה.

איך עלינו ללמוד את תורתו, וכמצווה עלינו, „באימה ביראה
ברתת ובזיעה“.

איך עלינו לקיים מצותיו, וכמצווה עלינו „כשמחה ובטוב
לבב“ אשר עבודה גדולה היא*).

ומה נאמר ובמה נצטרק ביום ההוא?

עלינו כולנו, ועל הנהלות הישיבות ביתור, לסדר את עבודתנו ובפרט
להתאים את תכנית לימודי הישיבות והנהגותיהם, באופן שיהיו הישיבות לא
רק מקום שם מלמדים מלאכה נקי' איך להיות למדן, רב, ר"ט וכיו"ב, אלא
שתהי הישיבה בית חינוך אשר שם מחנכים את התלמיד להיות יהודי שלם
בגופו (מצות) בנשמתו (תפלה) ובתורתו, וכל רואיו יכירו אשר בו נתקשרו
כל התלת דרגין „ישראל אורייתא קוב"ה, וכולהון גליא וסתים"...

הרו"ש ומברכם

יוסף יצחק

(*) רמב"ם סוף הל' לולב.

מ ב א

(מכתב כ"ק אדמו"ר (מהור"י צ"ע) ג"ע)

תם להשפיע אורה של תורה בסביבתם. מאכין א סביבה, והיינו להיות משפיעים גם על זולתם, ובכל אופן לא להיות מושפעים מזולתם.

והבעלי עסקים, גם אלו שקבעו עתים לתורה במדה מרובה ויראי אלקים כאמת, ידעו מעלתם של היושבי אהל ותלמידי הישיבות, ולמדו מהם והיו מושפעים מסביבתם.

אין לנו די מלין כמה עלינו להלל ולשבח את אדון כל ית' אשר חלק מחכמתו ליראיו בסדרי עניני תהלוכי הישיבות והדרכתן בדורות שלפנינו. הם — זי"ע — הביאו לידי כך אשר תלמיד הישיבה, הי' סמל הטוב והמעולה, הוא הי' דיוקנו של האדם הנרצה עפ"י תורתנו הק'.

ב.

כמה מעלות טובות במדות ישרות, באהבת התורה, בחיבת הקדש, ביראת שמים וחיות בקיום המצות הביאו בני הישיבות בשני דורות מלפנים, בבתי אחינו בני ישראל.

ה"ימים", ארוחת הימים שהיו בני הישיבה אוכלים בבתי העשירים, בעלי בתים, וגם מדלת העם, הנקראים בין בני הישיבה בשם "די טעג" היו הגשר אשר קישר וחיבר בתי בני ישראל עם הבית מדרש.

הימים "די טעג" היו פנסי אור תורה ומצוה, מאירי אור צח ובהיר בשאיפה אל החכמה והמדע, מעוררי לב הצעירים להגביר הצורה על החומר ולהיות גולה למקום תורה.

ב"ה. דרוסקעניק, תמוז, ה'תרצ"ב

במענה על מכתבו... אודות מצב תלמידי הישיבות הגדולות בהוה, ד' עליהם יחיו.

הנה כשנעשה חשבון בהנעשה בעולמנו, עולם היראים בכלל, ובני תורה בפרט, נבוא לידי סך הכל כי הזמן ההוה אינו גרוע מהעבר, גם עתה ת"ל ישנם יראים ושלמים, ותלמידי ישיבות — כן ירבו — ובמדה ידוע אפשר עוד לראות מעלתן לגבי שנים הקודמות בזה כי אחרי ריבוי ההפרעות מבית ומחוץ, ת"ל שוקדים הם בתורה, יעזרם השי"ת.

ורק דבר אחד ישנו בעולמנו, המבלה ח"ו את הכל, ומכלה ח"ו הכל, והיא מדת ההשתוות, אלע זיינען גלייך, והיינו הדעה, אז אלע דארפין זיין גלייך. לפנים בישראל הי' הבדל והפרש בין הנהגתם מלבשתם וארחות חייהם של יושבי אהל ותלמידי הישיבות, ובין הנהגתם מלבשתם וארחות חייהם של הבעלי עסקים.

ואם כי הבעלי עסקים קבעו עתים לתורה, ועסקו בעבודה, אבל בכ"ז הנה היושבי אהל בכלל, ותלמידי הישיבות בפרט, היו שוקדים בתורה ועבודה במסירה ונתינה כזו שהיו ניכרים לא רק בחכמתם, שאיפתם, מטרותם, באר" חות חייהם ולבושיהם כ"א בכל מהותם ועצמותם.

כוונתי לאמר כי היושבי אהל ותלמידי הישיבות, הי' איתן מושבם על בסיס חזק, והרגישו חובתם ותעוד-

במתנינות, זהירות כברכת המזון והנהנין, דיוק בברכת השחר וקריאת שמע קודם השינה שעוררו בי תלמידי הישיבה.

ביקורי התלמידים בבתי בני ישראל הניחו רשמי אור נועם, לפידי אש לא יכה, באהבת התורה וחיתת הקדש בזהירות המצות, וזרעו בלב הבנים והבנות גרעני שאיפה לשקוד בתורה ולבנות בתים בישראל על יסודי התורה, וכדבר הטוב הלזה הצטיינה מדינת ליטא י"א, ועוד כהיום ת"ל ניכרים אותן חקיקות הטובות אשר נחקקו בלבותם של אחינו אורחי ליטא, ר' עליהם יחיה, באהבת התורה ובמקום החשוב שתופסים ת"ל הבני תורה.

בביקורי בשנה העברה (חורף תרצ"א) באחת העיירות בליטא*, מקום שם התקבצו מערי השדה והמחוז, מה מאד התענגתי לראות השאיפה אל בני תורה ואל בנין בתים בישראל מבני תורה.

מבין מאות המבקרים אותי אז וממאות מכתבים מהורים, אשר רובם שאלו בעצות בעניני דרכי חייהם, ואופני הסתדרות בעזרי של ילידיהם יחיו כשידוכים, הי' ת"ל אחוז גדול — כן ירכו — שחפצו והתברכו שבניהם יהיו תלמידי הישיבות ובנותיהם ינשאו לבני תורה, ואשר הפלאני וגרם לי ענג רוחני ועליצת לב הן הנה מכתבי הנוער בעניני שידוכים שהכיר מעלת תלמידי הישיבה.

ואין זה אלא ירושת אבות מייקרי בני תורה ומחבבי שומרי מצוה, ושרידי צמחי הנהגת והדרכת ימי קדם, ימי האור, אשר גדולי ישראל שמו לבם ודעתם לחזק בית ישראל רק בהתיסדות ישיבות של תורה ויראת שמים.

* ראה ע"ד ביקור זה בקונטרס י"ג.

התלמיד בן הישיבה בכואו אל ארוחתו, הי' הציר אשר עליו ואודותו סובבת והולכת מלאכת בעלת הבית ביום ההוא ודאגתה.

בליובאָוויטש, קודם התיסדות ישיבת תומכי תמימים, היתה ישיבה עירונית בהנהגתו של הראש ישיבה הרב ר' יעקב אליעזר ז"ל סקאבלא, תלמיד הישיבה הגדולה שיסד הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשנת ה'תקצ"ד.

הרי"אס הי' מתלמידי הישיבה של הוד כ"ק אאזמו"ר צמח צדק בליובאָוויטש, בדור שני שהותחל בשנת תרי"ג רהנהגתם של כ"ק ד"ז הגאון הנודע אדמו"ר מהרי"ן וגיסו חתן הוד כ"ק אאזמו"ר צמח צדק, והוא — הרי"אס — נהל הישיבה העירונית מארבעים חמישים תלמידים, וכתוכם כחמש עשרה תלמידים מהעיירות הסמוכות, והיו אוכלים ארוחת הימים.

ועוד היום לנגד עיני אותו המחזה אשר ראיתי זה ת"ל מ"ה או מ"ז שנה מקודם, בהיותי בן שש או בן שבע, באותן בני הישיבה שהיו אוכלים ארוחת יום פעמיים בשבוע, ביום הראשון וביום הרביעי, בבית כ"ק אמי זקנתי הרבנית הצדקנית זצ"ל נבג"מ זי"ע, והשאר בבתינו, ובבתי שאר בני משפחתינו.

כ"ק אמי זקנתי הרבנית הצדקנית זצ"ל נבג"מ זי"ע, היתה בעצמה משגחת על הכנת האכל עבור התלמידים, וכבוא התלמידים לאכול היתה נכנסת אליהם לברכם, לדרוש ולחקור אצל כל אחד ואחד על שלומו, והאם יש לו כל הימים במילואם, ואיך הוא בלימודו, והיתה מחזקתם בדברים שישקדו בלימודם והדומה לזה, ועוד היום הנני זוכר אותה ההתעוררות בשקידת הלימוד, תפלה

כולם כאחד מוכתרים במכתבי המלצה.
 עטורים בעטרות יגבהה. ועטופים
 בתעודות חד בדרא.
 וכשאנו מסתכלים באספקלריא
 המאירה, רואים אנחנו כי העיקר חסר
 מן הספר, תורה חדשה בראו, שיטות
 חדשות יצרו, להקל בכל, ורק בשביל
 להשתוות אל דרישת הזמן והחברה, ניט
 אפשטיין פון דער וועלט.

ד.

ל כ ל ד ב ר י ש ל ו ס י ב ת ו .
 רוב התלמידים הצעירים שי, אשר
 עתה כבר הם מתלמידי הישיבה, חנה
 בעת לימודם בהחדר התחיל להתנוסס
 רעיון החדרים ה"מתוקנים" של היראים
 המתובלים בנוסח אשכנז כמו תורה ודרך
 ארץ, יבנה וכו', ועל החדר עם המלמד
 מטפוס היהודי החם, הושלך הם וכו',
 ובסבות מסבות שונות הותחלו להתכשר
 המעטאדעס במבטא, להסיר לימוד הנקור
 דות, הקדש נעשה חולין, והחולין במדה
 ידוע התקדש ונטהר באונס וברצון.
 (ובזה יובן לנו נוסח היודי רבה דועל
 חטא שמתחיל בהיודי, ועל חטא שחטאנו
 לפניך באונס וברצון, דלכאורה אינו
 מובן מדוע התחלת היודי הוא בפתגם
 זה.

אך הענין הוא דהנה כל וידוי בא
 אחרי טיב העיון בהחטא אשר חטא
 וההתבוננות העמוקה בהסיבה הגלוי' או
 הנסתרת אשר הביאה את החטא, ולזאת
 הנה ביום הכפורים שבא אחרי הסתר
 האדם במקצת עכ"פ בימי הסליחות,
 והעבודה בקבלת עול מלכות שמים
 ברי"ה, אחרי ההתבוננות והעמקת הדעת
 בעשרת ימי תשובה בדעותיו ומדותיו,
 בחיפוש פנימי מהנעשה עם האדם
 בקריאת ממעמקים קראתיך הוי' ואחרי
 ההכנה במעלי דיומא רבה, חנה אז

ג.

אמנם בזמן האחרון, היינו בעשרים
 שנים האחרונות נשתנה הדבר במאד,
 כי גם בעלי התורה היושבי אהל ותלמידי
 הישיבות כאלו אבדו ח"ו בסיסם, זי
 האבין אנגיווארין זייער שטאקייט,
 ונהפכו ממשפיעים למושפעים.

והסיבה לזה היא מדת ההשתוות, אַלע
 דאַרפֿין זיין גלייך, ורוח זר התחיל לפעם
 במוסדי התורה, ורוח זר זה הוא התולעת
 האוכלת ומרקיבה ח"ו כל דבר טוב.
 לא אדון בשעה זו בהסבות והמסבכים
 שהביאו רוח זר זה בעולם הישיבות,
 אבל אחרית דבר הנראה לעינים הוא, כי
 רוח זר זה מקים לנו דור ת"ח מסהרי
 את השרץ של קרירות לקיום המצות
 בהידור, השורץ על פני תבל ומלואה,
 פוגשים אנחנו כהיום אברכים מתור-
 ארים בתוארי גאונים עילויים, קצוצי
 זקן וגדועי פאה, מפלפלים בסוגיא
 עמוקה ובונים מגדלים להקיל בכל דבר
 מצוה, ולהעמידה ערומה גוף בלא נשמה,
 וקרנים להם לסתור סברת הגאונים
 ולנתץ איסורי ראשונים.

מי עשה זאת, ומה גרם זאת, אין כאן
 המקום ולא עתה הזמן לדבר בזה, באותה
 המדה שראוי הי' לדבר ולהראות גלוי.
 שזנא הנני את הפלפולים בדבר שאינו
 מביא תועלת, או לתלות את החסרון
 רק בזולתי, או רק לחפש אחר האשם.
 עלינו להתחשב עם החיים היומיום, עם
 הפועל באשר הוא.

ו ה ד ב ר ב ה ו ה כ נ ה ו א :
 דור חדש מתקומם, קנקנים חדשים
 מלאים חדש, ועם זה כמליצת מוריהם
 ומדריכיהם, בקיאים בש"ס ופוסקים
 ראשונים ואחרונים, מתברברים בפלפול
 ליהם, מתגאים בכשרותיהם, איש איש
 ותורתו, איש איש וחיידושו, זה חיידושו
 בכתב זה גם בדפוס, ולסבות שונות חנה

לבי יכאב במאד על החללים האלו שמתקרים ומצטמקים בלי הרגש בענין של יראת שמים, והכל אצלם קר וצנום, ועל החורבן ר"ל הנורא אשר ח"ו וח"ו, יביאו בכרם ד' צבאות יתברך ויתעלה. היודע דברי ימי ישראל בגולה בשתי מאות שנים האחרונות, ושם לבו אל מלחמת (המשכילים החפשים נגד התורה ונגד הרבנים הגאונים תפארת ישראל גאון יעקב והדרת הצדיקים המפורסמים וצ"ל, יבוא לידי הכרה גמורה, כי לאותה המטרה ששאפו המשכילים עשירות בשנים, הנה את זה מביאים ח"ו עתה התלמידים שלא שמשו כל צרכן, בשלום ובמישור בלי שום הפרעה.

ולא עוד אלא נתמכים הם התלמידים שי' מחזיקי ההיתרים החדשים אשר מקרוב באו — בעזרת כוכבי אור תורה בדורנו יתום זה, אשר הסכם זה הוא הוא הכתם השחור בשמי רקיע עולם הישיבות.

גאונינו מדריכי עם הקדש, ד' עליהם יחיו, מחזיקי ההיתרים הידועים בהנהגת התלמידים בני הישיבה שי' בהוה, הנה במחילת כבוד תורתם קצרי הראות המה, ובלתי רוצים להתענין בתוצאות הדרכה כזו, ומעלימים עינם מבלי ראות הנזק הגדול בחורבן ר"ל, בית ישראל בקיום המצות מעשיות, והקריי רות בכל הקדוש לישראל סבא, שמביאה הדרכה זו.

יש לך דברים אשר לחשות אי אפשר, ולהגיד במבטא ג"כ אי אפשר, וכאשר אתה דובר חצאי דברים אין הנושא יוצא ברור כמו שהוא.

(*) על דבר תקופה ידועה של מלחמה זו ראה בקונטרס: ה"צמח צדק" ותנועה ה"השכלה".

מגיעים לידי הבנה והכרה כי הרצון הוא סיבת האונס.

ברירא מילתא אשר החפץ העליון ב"ה, הוא רק בבחירת הטוב, ולכאור"א מישראל ניתן הכח והעזו להתגבר על כל המעצורים המונעים ומעכבים מתורה ועבודת השי"ת ומקיום המצות כהלכתן, והנסיגנות הם בשביל להרבות העבודה, וכמאמר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, ורק בחלישות תרצון מתגבר ר"ל תאונס ח"ו, ובבוא התלמיד אל הישיבה, כבר ידע, כי רוח ח"ו שישנו בעולמם של היראים, והרוח חדש הלזה אָחו גם ככותלי תשיבה, לשנותם או עכ"פ לשכללם ולעשות להם ברק חיצוני.

חושב הוא התלמיד ומתבונן, ובא לידי מסקנא כי המדריכים והמנהלים צעדו קדימה, כבר אינו בית המדרש הוא הישן נושן אשר למדו תורה בשביל תורה, תורה בשביל לדעת רצונו וחכמתו של נתן התורה ית' ויתעלה, תורה בשביל לדעת הלכה בקיום מצוה בהידור.

רואה הוא התלמיד שימת לב מנהלי בתי הלימוד מגידי השיעורים על העלוי בסברא ופלפול, ונוכח הוא לדעת כי הישיבה נעשית למרכז של חכמה ושכל אנושי, והוסר מעיל נותן התורה ית' שהיא חכמתו ורצונו ית'.

זהו הסך הכל הכללי של ההנהגה היומית בהישיבות.

ה.

וכשאני יושב מתבונן ומתעמק באחרית דבר ותוצאותיו, ורואה במחזה כי האנשים האלו הנה במדה ידועה יהיו עמודי בית ישראל, לחוות דעה באיסור והיתר, ומורי הוראה בדרכי החיים, בזוי ישראל, חיל ורעדה תאחזני.

הנה הרוח והרפש של רשות הרבים, חודר אל הבית מדרש, ותתלמידים שי' מושפעים מרוח הקר והקלקל של הרחוב, ויתן האלקים אשר אור תורת הבית מדרש יאיר את חשכת הרשות הרבים. תקותי בחסדי אל עליון ית' תאמצני, אשר יפקח השי' את עין גאנינו ומדריכינו, ד' עליהם יחיו, ובעתיד הקרוב יכירו הכל, ויודו על האמת הגמור, כי ההדרכה האמיתית ימצאו התלמידים שי' רק בלימוד ודרכי החסידות.

באה העת להרים את המסך, להסתכל אל התהו ובהו והתבליל אשר בבבת עינינו, הן המה צעירינו הענפים הרכים הראויים בעוה"י לעשות פרי טוב, ולהסיר מעליהם את התולעים הלוכחים את לשד תמימותם, לנקותם מלכלוך הרוח זר והדעת כוזבת במדת ההשתוות האמורה, ולהעתיקם מעל ארחות חיי העולם הקר והגס, פון דעם וועלטיקן קאלטיין גראַד בין לעבין.

1.

הוד כ"ק אמו"ר הרה"ק וצוקללה"ה נבג"ם זי"ע כותב באחד מקונטרסיו הנקרא בשם עץ החיים, ומיוחד בשביל תלמידי הישיבה, תוך פי"ב מעתיק לשונו של הרח"ו זצ"ל בהקדמתו* לשער ההקדמות, וז"ל:

ומקרה כזה אם הוא רק בדבר הטפל, בהכרח לוותר ולשתוק, אבל כאשר הוא בדבר הנוגע בנפש, ובפרט בענין ציבורי, ומכש"כ בענין כללי שנוגע בעיקרי יסודי התורה וקיום המצות, יסוד מהותו ועצמותו של עם אלקי אברהם, ד' עליהם יחיו, אי אפשר לחשות, ובהכרח להשתמש בפתגם קצר שהנקוד ובין השיטין מרובה על הכתב.

וכן בענין זה, ידעתי גם ידעתי, יסודי שיטות ההיתרים, טעמם ונימוקם, אבל מאפע הוא, אין בו ממש, שיטה נושנת שכבר עבר עלי' כלה, שיטה אשר תוצאותי' היו: קולות, עם הארצות, השפלת גאון יעקב, שבירת הדרת ישראל, והסרת עטרת תפארת ישראל. שיטה אשר גרמה שכחת קדושת התורה, שכחת תמימות קיום מצות מעשיות, ופליחה עדינות לב ישראל סבא, ותחת אשר הי' בהכרח להתאמץ בכל מיני השתדלות לעשות צעד לימין, עוד עושים צעד לשמאל, לפתוח שערים רחבים לכל הבא עם היתרים הבנוים על קלות הדעת ועיוות משפטי התורה. באחת משיחותי ברבים אודות עניני ההדרכה בהישיבות, הגדתי ברור מילולי, כי הישיבות פתחו חלונות בית המדרש לרשות הרבים, דרכם של חלונות לשמש בתולכה והובאה, אבל לעת עתה הנה לדאבון לבבינו ולמורת רוחינו,

ובפרט בזמנינו זה בעוה"ר אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה, אצל קצת בעלי תורה, אשר עסקם בתורה ע"מ לקבל פרס והספקות יתירות, וגם להיות מכלל ראשי ישיבות, ודייני סנהדראות, להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ, ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה, הבונים מגדל וראשו בשמים, ועיקר סיבת מעשיהם הוא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם, ככתוב בס' הוחר פ' בראשית דכ"ה ע"ב וז"ל ע"פ אלה תולדות השמים ותארץ שהמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנק' כת גבורים דעלי' אתמר המה

* נדפסה לקמן בהוספה א.

הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון זבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובמ"ד ושויין בהון ס"ת ועטר' על רישי' לא לשמה אלא למעבד לון כו'. והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. עכ"ל הרח"ו ז"ל.

ומפרש הוד כ"ק אאמור' הרה"ק וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע :

ואזי אותה פני' שמצד הקליפה דנוגה, מתלבשת בתורתו, והתורה היא בבחי' גלות בתוך הקליפה לפי שעה עד אשר יעשה תשובה כו', וכ"ש אם לא נטהרה נפשו עדיין, וגופו ונפשו מלוכלכים בהטאת נעורים ובמחשבות רעות אשר הלבושים הצואים האלו מתלבשים בתורתו, ומורידים אותה בעמקי הקליפות ר"ל, אשר ע"י כל זה הנה ודאי כי תורתו היא בבחי' סמא דמותא ר"ל, הן מצד עצם לבושים הנ"ל שהתורה חוגרת שק עב מאד, והיא בגלות בתוך הקליפות, והן מצד הישות, דכאשר עסק התורה הוא לשם איזה פני' כנ"ל, ובפרט בלבושים הצואים הנ"ל, נעשה יש גדול מאד ע"י עסק התורה שלו בגאון וגסות הרוח ביותר ומתעבה ומתגשם מאד בנפשו וגופו (כי היא המביאה אותו ג"כ להתענג בתענוגי בני"א (מה שכאפשרו להשיג) מצד הישות, ומצד שחשוב בעיני עצמו).

והוא ההיפך מאמיתית ענין לימוד התורה שצ"ל בביטול, וחכמה דקדושה עקרה היא הביטול, וכידוע ההפרש בין חכמה דקדושה לחכמה דלעו"ז דבקדושה בחי' החכמה היא בחי' ביטול וכמו ונחננו מה כו', וכל מי שהוא חכם גדול יותר, ה"ה בטל יותר, דכל הקרוב יותר ה"ה יותר כלא כו', וחכמה דלעו"ז הוא בחי' יש, והו"ע כהן מדין וכמ"ש במ"א דיתרו ה' בחי' חכמה דקליפה לעו"ז דמשה ונתתקן ע"י כו', ומדין הוא לשון מדון וריב, בחי' פירוד שנעשה ע"י הישות כו' כידוע ומבואר במ"א.

וא"כ העוסק בתורה בחי' חכמתו ית' צ"ל בבחי' ביטול בתכלית, דעצם לימוד התורה צריך לפעול בו הביטול להיותה חכמתו ית' כו', והיא נקנית בפרישות ומיעוט תענוג כו', כמ"ש במשנה דפרק שנו חכמים, וזה שנעשה בחי' יש ודבר ע"י עסק התורה הוא ההיפך לגמרי, והיינו מפני שאור הקדושה שבה נתעלם ונסתתר מאד בהלבושים צואים והיא בבחי' גלות בהם הרי הוא לו בבחי' סמא דמותא כו' לא כמו אמיתת אור החכמה דקדושה כו', וזהו כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, והיינו כשלומד תורה בלא אהוי"ר (דעיון תפלה בכלל גמ"ח, כמ"ש רש"י פרק מפנין דקכ"ז ע"ב ד"ה הני בהני שייכי) אז גם התורה אין לו, שאין זו תורה כו', וממילא אינם באים ג"כ לאמיתית אור התורה לכוין ההלכה לאמיתתה, וכמ"ש גבי דוד וה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ, דזה שההלכה כמותו הוא מפני שהוי' עמו, וזהו דוקא כשהוא בטל לאלקות, וכמו בית הלל שמתוך שנוהין ועלובין היו קבעו הלכה כמותן, דמפני הביטול שלהם ה"ה כלים שיאיר בהם אור ההלכה האמתית, וכ"ה גם לכוין אמיתית הכוונה בחכמת התורה שזהו ג"כ כשהוא בטל דוקא, אז הוא כלי שיאיר בו האמת כמו שהוא, ומאד קצה נפשי לראות באיזה מהבחורים הבאים (המבקשים לקבלם

בהשיבה) אשר למדו תורה הרבה, ובתבניתם ובמראיהם ובהרגש נפשם המת כמו בע"מ פשוטים ממש, והתורה לא האצילה מרוחה עליהם כלל וכלל להיות נראה בהם איזה דקות, וזהו מפני שלימודם הוא אצלם כמו מלאכה גשמית ממש (בשביל ההספקה או בכדי שיהיו דרשנים ומטיפים כו') בלי שום הרגש ענין אלקי בזה, ובדאי ג"כ אינם נקיים כו', וכי ללימוד כזה תורה יקרא, וכי לומדים כאלו יכוזו אל האמת, עכ"ל.

פה קדש הקדשים הוד כ"ק אמריר הרה"ק וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, דמי שלומד תורה בלא אהבה ויראה, לא יוכל לכוזין אל אמיתית הכוונה של נותן התורה ית' ויתעלה.

ראוי הוא הדבר, למען קיים עצת חז"ל: ומעמידו על האמת ומעמידו על השלום, שלא לענות לו על שאלתו זאת עד אשר תחלה ילמוד את הקונטרס עץ החיים, שהגני שולח לו בזה, ובטוהר צחות הבנתו, הנה כאשר ישקוד בלימודו בו, הנה בעזרתו ית' יעמוד על בורין של דברים, ואז אקוה כי גם מצד השכלי, ידאוג ויצטער על עצמו, איך עברו ימיו ושנותיו עד עתה — יאריך השי"ת ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים — בלא בינות אדם, בפרט בהנוגע ליראת שמים, ויוכח לדעת כי פנימית התורה דוקא היא העושה את הגליא לסם החיים, ואשר לימוד תורת החסידות מביא לידי קיום מ"ע של אחדות הבורא, אהבה ויראה, ובלבבו יתעורר הצער החמלה על עצמו ועל כל אלו שלא קיימו מצות אלו כהלכתן, בסיבת העדר ידיעתן אמיתת דבר ד' בפנימיות התורה, ויקח לו מורה דעת ויקבע לו עת ללמוד תורת החסידות, וישוב אל ד' וירחמנו ויתן לו לב מבין בתורתו ית'...

על גאונינו מדריכי עם הקדש, לשום לב להתייעץ עם מנהלי הישיבות, ולבוא לידי החלטה גמורה בדרכי חי הבני תורה, להדריך במעגלי החסידות, להכניסם בהיכלי החכמה בינה ודעת, להסבירם דרכי העבודה ביושר המדות, עפ"י ההתבוננות בהשכלה והבנה המבוארת בתורת החסידות, ואז נוכל בעזרי לקוות לדור דעה.

ז.

ועל דבר שאלתו, בהכרח לימוד תורת החסידות, ושואל לתומו, כי לחיזוק ביראת שמים די בלימוד מוסר (*), וזולת זאת אין לנו בעולמנו אלא לשגשג (שטייגין) בתורה, בלימוד הבבלי והירושלמי ראשונים ואחרונים, ואין לנו עסק בנסתרות. לא אפונה כי מכתבי זה יקרא באותה שימת לב המיוחדת הראוי לו, נוסף על רגילותו ללמוד כל דבר בעיון גמור, ובהעמקת הדעת ככשרונו הנעלה, יעזרתו ויברכהו השי"ת ויעלה מעלה מעלה בתורה ויראת שמים, ובטח יתעמק לחשוב מחשבות בהא דאמור לעיל בדברי צדיקים החיים לעד, באמרי (* ע"ד חסידות ומוסר ראה ג"כ קונטרס תורת החסידות.

מ פ ת ח

קונטרס עץ החיים וכו' לג' פרקים

(א) התהוות החומר, הצורה, שם, אותיות, דבור, תכלית הכריאה.
(ב) הפרש בין התורה והמצות. אהבה כאש, כמים וההתבוננות שלהם. פסוד"ן, שמו"ע. (ג) עה"ד ותורה. מחלה, מר. טוב ורע דס"נ. תאוות היתר. נפרד, נבדל. (ד) התורה נס' רפואה, לחם. עוז לנה"א, תושי' לנה"ב. שלום בפשט"ע ובפשט"ט. (ה) עה"ד עה"ת, מל' ת"ת. חטא אדה"ר. (ו) ההתהוות משם הוי' ע"י שם אלקים. יחו"ע יחו"ת. (זח) מעלות העבודה דיוח"ע. (ט) בשכמל"ו. יחו"ע יחו"ת, ביטול בירור. מעלת יחו"ת. בת מלך שהריחה ציפי קדרה. (י) חטא אדה"ר. חיבור עה"ד ועה"ת, מל' זו"א, יחו"ת ויחו"ע, ואמרתם כה לחי. (יא) תושבע"ם אינא דטו"ר. בלא דו"ר לא יכלא לסלקא. (יב) תורה בלא זכה — סמא דמותא. חכמה דקדושה דלעו"ן, ביטול יש. (יג) עה"ת, פנימיות התורה. עיקר גילוי' בדורות האחרונים. (יד) זכה ולא זכה בתורה, באהוי"ר ושלא לשמה. (טו) פנימיות וחצונות התורה, נשמה ונוף. יבשה בתורה. (טז) החיוב באהוי"ר. מדריגות באהבה. (יז) אהבה וההתבוננות שלה. (יח) הפרמה אל הידיעה, זיכוד הגוף ע"י סיגופים וביטושים. אהבה דנפשי אויתיך. (יט) פעולת היראה: שלמות בעבודה, כחי' עבד. אופן התענוג באהבה, ביראה. (כ) החיוב והיכולת באהוי"ר ופעולתם. כא) הכרח העסק בפנימיות התורה. כביכר) מטרת יסוד אנודתנו. שיעור לימוד דא"ת. (כה) זמני לימוד דא"ת. הנהגות יום הש"ס. (כו) לימוד בחשק, בקול. חיות בלימוד דא"ת. (כז) תכלית הלימוד ידיעה. כח"ל) אופן הלימוד בנפ"ת ופוסקים. לא"לב) הרחקת פלפול של הכל ושל שקר. לג) לימוד ע"מ לעשות. עבודת התפלה.

קונטרס עץ החיים מלוקט ומיוסד ע"פ דברי כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נייע זייע

(ניתן לתלמידי „תומכי תמימים” יחיו בחודש מנחם אב תרס"ד)

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. וצ"ל מהו ענין ודרך חיים איזהו דרך חיים מלבד התורה והמצוה האמור' קודם. והנה מה שהמשיל המצוה לנר והתורה לאור פי' בשל"ה בתחלתו דפי' נר היינו נר יחידי שזה נקרא נר ואור הוא מדורה גדולה ועד"ז ארז"ל בסומה דכ"א ע"א דרש ר' מנחם בר' יוסי כי נר מצוה ותורה אור הלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה מנינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מנינה אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור מנין לעולם אף תורה מנינה לעולם כו'. ולפי"ז משמע דאור היינו אור היום וכ"מ ממש"ש כיון שעלה עמוד השחר כו' וע"ש בפרש"י, ולא כמ"ש בשל"ה מדורה דאור היום עדיף גם ממדורה גדולה. ולהבין זה ילהק"ת מה שפעם כת' כל אשר חפץ ה' עשה שההתהוות היא מבחי' חפץ ורצון ה' ופעם כת' בדבר הוי' שמים נעשו וכמא' בע"מ נברא העולם שהי' מאמר ודבור ולא נברא בחפץ ורצון לבד.

והענין הוא כי הגה נודע שלכל דבר יש חומר וצורה שהחומר הוא עצם גוף הדבר בכלל כמו השמים בכלל או הארץ בכלל וצורה הוא ציור ותמונת הדבר כמו מה שהשמים הוא כדורי וכן הציור במראה כו'. והנה החומר נברא בדבר ה' ובע"מ, שכמאמר יהי אור נתהווה האור מאין ליש וכן במאמר יהי רקיע נתהווה הרקיע מאין ליש, אבל אופן צורת הרקיע בדמותו ובצלמו הוא נעשה בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי בדבור או מא' וז"ש כל אשר חפץ ה' עשה דהיינו בחי' ציור כל נברא ונברא בנבראים שלממה שזהו מבחי' חפץ ה' כו'. וזהו ג"כ מ"ש כולם בחכמה עשית דהיינו ג"כ בבחי' ציור הדבר שהוא מבחי' חכ' וכמו אשר יצר את האדם בחכמה והיינו דהמשכ' בחי' חפץ ורצון הוא ע"י בחי' חכ' כו'. כי בכדי שמבחי' חפץ ורצון ה' יהי' נעשה פעולה ממש בנבראים ובבחי' התחלקות דוקא שחלוקים בדמותם ובצלמם כו', הוא ע"י התלבשות בחי' הרצון בבחי' חכמה כו'. אמנם דוקא בחכמה שלמעלה מכל הע"ם וזהו בחי' כח מ"ה שבחכ' שורה אוא"ם ב"ה כו'. ושרש החכמה למעלה הוא בחינת בוצינא דקרדוניתא קו המדה כו' מי מדד בשעלו מים כו' שע"י החכ' נעשה המדידה איך ומה יהי' כל נברא ונברא כפי בחי' חפץ

ו ל ה ב י ן ז ה י ל ה ק ם ת : ר א ה ב י כ ת ו ר ה א ו ר ד י ה נ ר ח נ ו כ ה מ צ ו ה . ד י ה ו י ק מ
ע ד ו ת ב י ע ק ב ד ש נ ת ש י ת .

ורצון ה' כו'. ובוה יוכן מ"ש בע"ח דיחוד או"א הוא תדירי כדי להחיות העולמות תמיד, דלכאורה אינו מוכן שהרי חיות העולמות הוא ע"י דבר ה' ומת נצרך לזה היחוד תדירי דאו"א, ולפי הנ"ל מוכן כי כולם בחכמה עשית שמשם נמשך הצורה כו'. וזהו ענין ואתה מחיה את כולם ופי' בזהר ר"פ תצוה דקע"ט ע"ב נהורא עילאה ונתורא תתאה כליל כהוא דהיינו שהוי"ו הוא המשכה מבחי' חפץ ה' וח"ע אל בחי' הדבור הנק' אתה להיות מחיה את כולם.

והנה מה שנברא החומר במאמר ודבור ולא נברא הכל בחפץ ה' ורצונו בלבד, הוא מפני שאז לא הי' גילוי מאין ליש רק שהי' העולם במל במציאות ממש (כמו עולם האצילות וכמו עלמין דאתכסיא בכלל שבמלים במציאות ולא הי' בכחי' נבראים דעדאת"ג כו') לפי שהי' מקבל מבחי' חכ' שהוא בחי' ביטול איהו וחיוהי חד, רק עיקר גילוי היש הוא על ידי דבר ה' כי הוא צוה ונבראו פי' צוה מלשון מצות המלך (י"ל דענין הצווי שייך במי שמתנשא ויש לו ממשלה ושליטה וכמו"כ הו"ע באשר דבר מלך שלטון שמצוה וגזור אומר, והדוגמא למע' הוא בחי' הדבור עליון דבחי' מל') כי מלכותך מלכות כל עולמים אין מלך בלא עם שבחי' מל' הוא בחי' התנשאות והסתלקות כו' והיינו שלא יאיר ויתגלה אלא בחי' שם בלבד כו' (והגם דבחי' דבר ה' הוא שבא בכחי' פנימיות בנבראים והו"ע כח הפועל שבנפעל והיינו הארת אלקי שמהווה את הנבראים בפועל כו' וכמ"ש במ"א, מ"מ זה שהדבור פועל פעולת ההתהוות וזה מצד הרוממות והתנשאות שבמל' וכמו בדבר מלך הרי מה שהדבור והצווי שלו פועל כמדינה זהו מצד ההנבחה וההתנשאות שלו שמושל ושולט עליהם כו'. ובדוגמא כזאת הוא למעלה שזה שנעשה ההתהוות בפועל ע"י הדבור זהו מצד הרוממות דמל'. ונמצא דעיקר כח ההתהוות הוא מבחי' הרוממות דמל' וככה זה נעשה ההתהוות מבחי' דבר ה' כו'. וענין השם נ"ל שהן אותיות דבור העליון דשם הוא אותיות, ויותר נראה דהשם הוא בחי' האור מקיף שמאיר מבחי' הרוממות שזה עיקר כח ההתהוות, ובחי' דבר ה' זהו הארה מבחי' שמו שמהווה כנ"ל כו' וזהו כי נשגב שמו שגם השם הוא נשגב ורק הודו כו'). וזה פי' יש מאין דהיינו שהמשכת החיות אשר בהעולמות הוא בכחי' אין והארה בעלמא שהוא בחי' שם בלבד ומוזה נעשה גילוי היש כו'.

אך תכלית בריאת יש מאין הוא כדי להיות היש במל לאין. דוהו תכלית הכוונה בבריאת העולמות משום שנתאוה הקב"ה לחיות לו דירה בתחתונים דהיינו שהנבר' התחתונים יהי' בכחי' כלי ומכון לשבתו ית' ובבחי' דירה אליו ית' והיינו שיהיו בכחי' ביטול עד שיהי' כלי ודירה אליו ית' ויאיר ויתגלה אור ה' למטה כו' וכתפארת אדם לשבת בית כמו"כ כביכול יהי'

לו ית' דירה בתחתונים שיהי' גילוי אלקות למטה ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה. וכמו שיהיה לעתיד לבוא כי עין בעין יראו כו' (דעיקר הגילוי יהי' לעתיד ומעין זה מאיר גם עתה לכאו"א בנפשו ובחלקו בעולם כו' וכמ"ש במ"א). וזה תלוי בעבודתנו כל ימינו שעל ידי העבודה דעכשיו עי"ז יהי' הגילוי לעתיד לבוא והיום לעשותם ולמחר לקבל שכרם ומי שמרח בע"ש דוקא יאכל בשבת כו' וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב וצריך כאו"א לפעול בעצמו בחי' ביטול היש ולהמשיך בחלקו בחי' גילוי אור ה' כו', והיינו על ידי שכל אשר חפץ ה' נמשך ועשה גם בשמים ובארץ שכולם יש להם ציור ותמונה מבחי' חפץ ורצון הוי' ובכח זה יוכל להיות ביטול היש הנמשך מן הדבור כו', וזה שבישראל נאמר ל' יצירה כמ"ש ויוצרך ישראל שמוזה נמשך להיות כי שרית עם אלקים כו' וז"ש וייצר ה' אלקי את האדם בשם מלא לפי שהצורה נמשך מבחי' חפץ ה' ובחי' ח"ע כו' ועי"ז יוכל להיות בחי' ביטול היש כו' (ועמ"ש מכללות הענין הזה בד"ה בשעה שתקדימו רס"ג, בענין החיות שמבחי' חכ' שם בד"ה והחכמה תעוז לחכם כו') ומ"ש באדם וייצר בשני יודין היינו לפי שהצורה שכאדם נמשך מלמעלה מעלה וכמ"ש באד"ר דקמ"א ע"ב וייצר בתרין יודין רזא דע"ק ורזא דז"א (ובס' פ"מ בשם הרח"ו ז"ל דהיינו דע"ק צייר ז"א כמוהו) ולפיכך עיקר ביטול היש בהאדם, שכדי להיות הכיטול נמשך גם כהיש צ"ל מקור ההמשכה מלמע' מעלה ועמ"ש בלקו"ת ד"ה שובה ישראל עד כו' פ"ג :

קיצור. נמשלו המצות לנר והתורה לאור. יקדים אשר בריאת החומר הוא ע"י מאמר ודבור, בריאת הצורה ע"י חפץ ורצון בהתלבשותם בחכמה. גילוי היש ע"י הדבור (שם, דבור) והתכלית שיהי' במל לאין. היכולת בזה ע"י שצורתו היא מבחי' חפץ ורצון.

(ב) **זהו ענין כי נר מצוה ותורה אור,** כי הנה מדת המלכות נק' מדת לילה שהיא בחי' ברישא חשוכא לפי שהיא בחי' הסתלקות האור בבחי' התנשאות כנ"ל ונעשה בחי' יש מאין שהוא בחי' חשך כו', וכדי להמשיך אור וגילוי א"ס ב"ה בכי"ע זהו ע"י תומ"צ שעיי"ז ממשיכים ומאירים גם בכי"ע להיות הגילוי כמו באצ"י שגם כי"ע יהי' בבחי' ביטול והתאחדות ממש באו"א"ס ב"ה כמו האצ"י כו' וכמ"ש בתו"א בהביאור דכי כאשר השמים החדשים כו' יעו"ש, ועד"ז נא' הלילה הזה ליל שמורים שגם בבחי' לילה יוכל להיות גילוי בחי' זה שהוא כמ"ש זה אלי ואנוהו שיאיר בבחי' גילוי ממש ועמ"ש בלקו"ת ד"ה ואתחנן בענין נר ה' נשמת אדם כו', והנה המצות נק' רמ"ח איברי' דמלכא והתורה הוא בחי' ראש ומוחין דאורייתא מחכמה נפקת, ותנה

ו י י צ ר ב ש נ י י ו ד י ן : ראה ג"כ תורת חיים סדיה וייצר. לקוסי תורה ביאור

יונתי ס"ד.

כמו שבמוח הוא כללות גילוי אור וחיות הנשמה ואח"כ מהמוח מתפשט לכל אבר החיות השייך לו ונמצא הראש הוא הממוצע שממשיך מהנפש לכל אבר כו', כך ארו"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וגם ארו"ל ות"ת כנגד כולם ולכן נמשלה המצוה לנר שהיא גילוי הארה פרטית והתורה לאור שהיא כנגד כולם.

והנה הפרש בעבודה שע"י המצות שהן בחי' ז"א וע"י התורה שהיא בחי' חכמה י"ל דהנה ידוע שיש ב' בחי' אהבה הא' תבאה ע"י הריחוק והיינו כשמתכונן איך שכללות העולמות הן זיו והארה בעלמא דאוא"ס ב"ה וכמ"ש מלכותך מלכות כל העולמים דמלך שמו לבד נק' עליהם כנ"ל וכמ"ש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בחי' הארה והארה דהארה כו' ולכן נתהוו העולמות בבחי' מדה ונכול במקום וזמן שזה ענין ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם שהן בחי' המקום דו"ק מעלה ומטה וד"ר כו' וזמן שית אלפי שנין כו' ובריבוי התחלקות בכאו"א בפרט הן בהתחלקות שבזמן גופא והן בהנכראים שכל אחד נתפס ומוגבל במקום וזמן שלו כו', שכ"ז הוא לפי שהתהוותם הוא מבחי' הארה לבד ולזאת נתהוו בבחי' מציאות ונכול דזמן ומקום כו', ושרש המקום דו"ק שלמטה הן מהו"ק שלמעלה שהן בחי' ששה מדות עליונות וגם הם בחי' שרש ומקור הזמן וכידוע בענין מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן כו' וכולם בטלים לאוא"ס שאינם תופסים מקום כלל כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו', והיינו דכללות בחי' המקום הן מקום שלמטה והן מקום שלמעלה הכל בטל לגבי אוא"ס וכמ"ש הנה מקום אתי שחמקום במל אליו ית' שלפניו ית' אינו שייך כלל בחי' מקום וזמן שהן נבראים מאין ליש והם בבחי' גבול כו' וז"ע ה' אחד דו"ר וארץ דו"ר בטלים לגבי אוא"ס אלופו של עולם דכולא קמי' כלא חשיב ממש כו', וכאשר יתכונן בכ"ז איך שכ"ז הוא הארה לבד ואין ערך כלל לגבי עצמות ואינו תופס מקום כלל וכלל כו', עי"ז תתלהב ותתלהט נפשו בבחי' רשפי אש התשוקה והצמאון להכלל בבחי' עצמו' אוא"ס וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ שמים הם תענוגי' רוחניים וארץ תענוגים גשמיים הכל לא הפצתי כלל שהכל הוא בחי' הארה לבד שאין ערוך כו' כ"א כל חפצו ורצונו להכלל בעצמותו ית' כו'.

והמדר'י הב' באהבה היא בחי' אהבה כמים שאינו בבחינת התפעלות וצמאון אדרבה הוא בבחי' כיטול כל מציאותו לגמרי מצד הגילוי דאוא"ס שלמטה כמו למעלה ממש וכמ"ש

ב' ב ח י' א ה ב ה : כמה מדר'י ישנן בכל אחת מבחינות אלו. ולכן אין סתירה מזה שבכמה מקומות מבואר באופן אחר חילוק בחי' אהבות אלו ומהות ההתבוננות השייכות אליהן. — ביאור כמה מדר'י שבאהבות הגיל ראה לקמן פט"ז. קונטרס העבודה פ"ד. שיחת שמחת תורה דשנת תרס"ח ושנת תרע"ו (בספר תורת שלום — סי' השיחות) ועוד. אודות סוגי מדת האהבה : תו"א ותורת חיים ד"ה הכלילי עינים. מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר לאנ"ש בילגורייא (משנת תרצ"א) — גרפס בהוספה לקונטרס העבודה — ועוד.

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד בלכדו דהוי' ואלקים כולא חד ומאיר גילוי אוא"ם ממש למטה עד שכאמת אין עוד מלכדו והזמן ומקום שלמטה אינו בבחי' הגבלת זמן ומקום כלל באמת וכמו בבחמ"ק שהי' המקום למעלה מגדר הגבלת מקום דמקום הארון אינו מן המדה כו' כידוע, והיינו לפי שבביחמ"ק הי' מאיר גילוי אור אין סוף וכמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה כו' וכמ"ש במ"א. לכן הי' נראה ונגלה שם האמת כמו שהוא שגם המקום אינו בגדר מקום כו'. וכן הוא בזמן וע"ד שארז"ל שהראת הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו דור כו' שחראה לו כל אריכות הזמן דשית אלפי שנין בזמן קצר והיינו שהזמן אינו בגדר זמן כו' וכמו שהי' בביחמ"ק המקום למעלה מגדר מקום וכן בזמן כן הוא באמת בכללות העולם, אלא לפי שלגבי העולם מעלים ומסתיר שאינו נגיש כהם האור לכן הם בבחי' הגבלה דזמן ומקום, אבל באמת אין שום דבר המעלים ומסתיר כלל לגבי ית' ומאיר האוא"ם בגילוי ממש גם למטה וממילא לא יש בחי' המציאות ובחי' הגבלה כו', וכאשר ירגיש בנפשו בחי' הקירוב והגילוי דאוא"ם אז אינו בבחי' צמאון ובבחי' רשפי אש כלל כ"א בבחי' ביטול במציאות לגמרי. ובחי' זו נקראת בחי' מים שמקרר ומכבה חום האש, כי מאחר שהוא בבחי' ביטול אליו ית' תרי ממילא ומאליו מתקרר חום האש המכבי אשר בנפשו האלקית והצמאון כרשפי אש שלחבת כו' ועמ"ש מזה בכה"ז פ' תזריע על סאה"ז דמ"ט ע"א ע"פ הוה עליהם מי חמאת כו' וכמו למשל אהבת הבן על האב כשרוצה להתקרב אליו ועדיין הוא קצת רחוק אזי תאח' נראית ונגלית מן הלב ולחוץ שצועק אבא אבא בתתפעלות גדולה ובצמאון גדול כו' משא"כ אם הוא אצל אביו ממש הנה הלב תוכו רצוף אהבה אבל. אינה נראית ונגלית חוץ מן הלב כי אינו בבחי' התפעלות ולא בצמאון כלל כ"א בבחי' קירוב ובדבקות עצמי כו' ולכן נק' בחי' מים שמקרר בחי' האש שלא תתגלה לחוץ כ"א להיות נסתרת בתוך הלב כו' והיא בחי' אהבה בתענוגים כו' וכמ"ש במש"ב ח"א ספ"ט יעו"ש וזהו"ע תפלת שמו"ע שבלחש בחשאי, כי בפסוד"ז הוא מעורר את האהבה כרשפי אש כו' וה"ה כאלו עדיין רחוק מן המלך משא"כ בתפלה שהרי הוא כאלו עומד לפני המלך ואומר ברוך אתה כו' פי' ברוך בחי' המשכה שממשיך יחודו ית' למטה שיהי' הוא בבחי' ביטול אליו ית' למטה ועד"ז תקנו מודים אנחנו לך שהוא בחי' ביטול וכמ"ש במ"א וזהו"ע הכריעות וההשתחוואות כו' לכן הוא בלחש ובחשאי.

והנה בכדי שיהי' באדם בחי' אהבה וביטול זה הוא ע"י העסק בתורה דאורייתא מחכמה נפקת וחכ' היא בחי' מים וכידוע דחכמה היא בחי' כח מה בחי' ביטול במציאות ממש כו' ובחי' אהבה כמים הנ"ל נמשך מבחי' החכ' והוא על ידי התורה דמחכמה נפקת וגם כמו שירדה למטה שורה בה אוא"ם כ"ה ממש והראי' שגם למטה היא אינה בגדר מקום וזמן וכמו כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב

עול' כו'. ולכן ע"י עסק התורה דוקא נמשך בחי' גילוי זה בנפש כו'. וכמו"כ אחר שיעלה ויבוא ויגיע למדרי' אהבה וכימול הנ"ל בתפלה בשמו"ע הנה בכדי להיות בחי' ומדרי' זו קבועה ונמועה בלב האדם כל היום שלא תמוט מזה צריך האדם לעשות עצות בנפשו, כי הנה אנו רואין בחוש שאחר תפלת שמו"ע חוזר להיות כבראשונה והעצה האמיתית' הוא עסק התורה והלכותי' עם היותן מלוכשים בדברים גשמיים תחתונים כמו בעניני זרעים ומועד כו' הן הנה תכלית היחוד והדביקות בו ית' כמ"ש במ"א, ובבחי' זו הנה עסק התורה שוה ממש לתפלת שמו"ע ויכול האדם שיהי' רושם בחי' הכימול שבתפלת שמו"ע קבוע ונמוע במסמרות כל ימות לנצח כל היום בעסקו בתורה כו' וכמ"ש כ"ז בלק"ת בד"ה ושאתם דרוה"ר פ"ג ועיין מ"ש בתו"א בד"ה וכל העם רואים את הקולות כו'.

וזוהו בד"כ ההפרש בין מצות לתורה דע"י מצות י"ל שבא לבחי' אהבה כרשפי אש הנ"ל כי הנה המצות הן בבחי' זמן ומקום דוקא (י"ל להיותן בבחי' רמ"ח אברים דו"א שהוא שרש המקום והזמן כנ"ל), ולזאת פעולתם בעבודה הוא לבוא לבחי' אהבה הנ"ל שהיא ע"י ההתכוננות דכימול הזמן ומקום כנ"ל, והיינו שיש בחי' מקום וזמן הן בגשמיות והן כרוחניות כנ"ל אלא שהן במלים לגבי אא"ס כו' ועי"ז נעשה בחי' אהבה כרשפי אש כו', אבל התורה היא למעלה מזמן ומקום והיינו כצד הגילוי דאוא"ס למטה וממילא הזמן והמקום במלים כמציאות לגמרי שז"ע היחוד והדביקות האמיתית כו' כנ"ל שמגיע ע"י התורה כו' כנ"ל. וזהו כי נר מצוה וכמו שדרשו רז"ל בסוטה דמצוה מגינה לפי שעה דהיינו בבחי' זמן והיינו בחי' אהבה הא' ותורה אור שמגינה לעולם והיינו בבחי' אהבה הב' הנ"ל :

קיצור. יבאר אשר להמשיך אור בהיש שהוא חושך הוא ע"י התורה, מוחין הארה כללית, והמצות, אברין דמלכא הארה פרטית. ע"י המצות בא לאהבה כרשפי אש, ע"י התורה לאהבה כמים. ונתבאר ההתכוננות המביאות לאהבות אלו. בתפלה הוא פסוד"ו ושמו"ע.

ג) **ומעתה צ"ל מהו"ע ודרך חיים.** הנה כתי' ושמתם את דברי אלה וארו"ל קדושין דף ל' ע"ב ושמתם סם תם נמשלה התורה לסם חיים כו' בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תכלין כו'. וכעירובין דף נ"ד ע"א נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא, וענין לשון סם חיים מבואר בזה"ג ר"פ חקת דף קע"ט מע"כ גבי וזאת עשו להם וחיו מאן דאחיד סמא דמותא אי לא יערב בי' סמא דחיי כו' וע"ד וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בנין דסמא דחיי מערב בהדי' כו' בניני כך וזאת התורה כו'. והענין דהנה המל' עצמה הנק' וזאת בנינה מן הגבו' ולכן נק' סמא דמותא וכמ"ש בזה"ר פ' בהר דק"י ע"ב בענין שכן ארץ ורעה אמונה ולזאת צריכים לערב בת סמא

דחיי היינו להמשיך בה בחי' ז"א שנק' עץ חיים וזהו סמא דחיי שמהפך גם הגבורות לטוב. וצ"ל שעיי"ז שנהפך ונמתק הגבורות הנק' סמא דמותא להיות סמא דחיי עדיף מפי סממא דחיי לכד. וכמו מרקחת מצנון שמסגנים בדבש הרי יש בזה עריבות יותר מדבש לכד כו'. וזה כל עיקר ענין הסם להפוך ולהמתיק את הגבורות דוקא וכמו הרפואה שנק' סם הרי ענינה הוא לרפאות החולה וכן הבושם שנק' בפסוק סם וכמו קח לך סמים כו', ה"ה להשיב את הנפש שממשיך חיות חדש ומתחדשים ומתחזקים עיי"ז כל הכחות בחיות חדש כו' וכמ"ש במ"א. וז"ע בירור עה"ד שהוא עיקר סמא דמותא שכשנתברר נעשה עלי' יתירה, וכמו בירור עולם התהו וימלוך וימת כו', שעיי"ז נעשה עלי' למעלה מעולם האצ"י שהוא בחי' התיקון בכלל כו'. וזהו בראתי יצה"ר להמתיקו בתבלין בתורה שנק' עה"ח סמא דחיי ועיי"ז נעשה טוב מאד כו'.

והנה ענין עץ החיים מכואר בוח"א דל"ז סע"ב ששרש המשכה באה לז"א מאריך אנפין שמשם אורך ימים כו', ע"ש במק"מ בשם הת"ז וז"ש בתורה אורך ימים בימינה כי תרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור דכתר. ובאד"ר דקכ"ט ע"א שהוא ארזא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא דפליג בז"א הרי שמקור ההמשכה בתורה בא מא"א, ובפ' בהעלותך דקנ"ב סע"א כ' וכנס"י דא גופא לנשמתא כו' ונשמתא דא תפארת ישראל דאיהו אורייתא ממש ונשמתא לנשמתא דא איהו עתיקא קדישא כו'. וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת ע"פ כי תשמע בקול גו' קול היינו ז"א קול יעקב ובקול היינו אוא"ם המלוכש בהקול כו', והיינו האוא"ם המלוכש בתורה דתורה היא ז"א ובה מאיר ומתלכש מבחי' הכתר כו', וזהו"ע ברכו בתורה תחלה להמשיך מבחי' כתר בתורה ומצד המשכת אוא"ם דכתר בתורה שמו"א עש"ז נק' עה"ח סמא דחיי כי סם הוא בחי' רפואה וא"א נק' אסיא שמשם שרש הרפואה וזהו כי אני ה' רופאך ר"ת אריך וארוכתך מהרה תצמח מבחי' אריך כו'. וזהו והעלה ארוכה ורפואה שלימה כו', כי עיקר המחלה היא ק"ג ובכדי להפך חשוכא לנהורא ומרירו דק"ג למיתקא זה בא ע"י האור שלמעלה מהשתלשלות כו'.

וביאור הענין הוא דהנה כתי' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך ובג' פ"ט דב"מ דק"ז ע"ב אמרו מחלה זו מרה דהנה מחלה היא מקור החולי ומקור כל חולי היא מרה. והענין הוא כמ"ש גופת תפונה שפתי זרה כו' ואחריתה מרה כלענה (משלי ס"ה) ופי' בזהר ח"ב ויקהל דר"ג ע"ב דקאי על ק"ג וי"ל דמרה היא בחי' ק"ג והוא בחי' רע דגונה וכ"מ ברע"מ פ' נשא דקכ"ד סע"א וע"ב וז"ל ובגין דהוו ישראל עם ערב רב כולוהו הוי אילנא דטו"ר (ועמ"ש בזה"א בראשי' דכו"ו ע"א) ועל דא חציו מתוק מסט' דימינא וחציו מר מסט' דשמאלא ובזמנא דער"ר הוו

מחמיאין לון לישראל כאלו הוו כולהו מסמ' דרע ומיא אתהדרו כולהו מרירן כההוא עץ מר כמיא הה"ד ויכוואו מרתה כו' עכ"ל, נמצא דמר הוא בחי' רע דנוגה.

(ו"מ"ש' ובזמנא כו' מחמיאין כו' מסמ' דרע כו', לכאורה משמע מזה דמר הוא בחי' רע גמור דג"ק כו', י"ל דבזה ג"כ הכוונה על בחי' רע דנוגה, דהנה מה שתחמיאו את ישראל לא הי' בדברים האסורים לגמרי אלא בדברים המותרים שהי' מותרות רק למלאות תאות נפשם וכמ"ש והאספסוף אשר בקרבן התאוו תאוה וישבו כו', שזהו בחי' הרע דנוגה כו', וזהו"ע מר. והענין דמר הוא בנימט' ב"פ ק"ך הם ק"ך צירופי' דאלהי' אחרים דנוגה כשמתחברת עם ק"ך צירופים דקדושה שאז נעשה מר גבורות קשות כו', ומ"מ בחי' רע הנ"ל זהו כמו שק"נ נכללה בגק"מ. דהנה נוגה מצ"ע מעורבת מו"ר וענין לכושי הנוגה מצ"ע הוא כשאוכל עד"מ דבר מותר המוכרח לו לצורך הגוף וקיומו אלא שאינו מכוון לש"ש כו', אבל ג"כ לא למלאות תאוות נפשו כו', כמ"ש בסש"ב ח"א רפ"ו, וזהו לכושי הנוגה עצמן שמעורב מו"ר, וכשאוכלו לש"ש אז מתברר הטוב מן הרע ונכלל בקדושה וכשאוכלו למלאות תאוות נפשו או נכלל בג"ק והוא אז רע גמור, אלא שאינו דומה מ"מ לרע גמור דג"ק שאינו יכול לחזור ולעלות אל ה' כו' וזה יכול לחזור ולעלות עמו בשובו לעבודת ה' כו' לפי שהוא מאכל היתר כו'. ולפ"ז יובן דהרע דלכושי הנוגה עצמן נקרא ג"כ מר שהוא הרע דנוגה (וזהו מחלה מקור החולי כו') וכשהוא אוכל לתאוות נפשו וכמו והאספסוף כו' התאוו כו' הוא כמו שהרע דנוגה נכלל בג"ק שזהו חמא ועון וכמשי"ת).

והיינו כמ"ש בסש"ב פרק הנ"ל דקליפת נוגה היא כלולה ממו"ר ובעשי' רובה ככולה רע רק מעט טוב מעורב בה כו' וממנה נמשכים תאוות התענוגים גשמיים מדברים המותרים שג"כ אסרתן תורה והיינו התאוה בהם שעושה אותם למלאות תאות נפשו הוא איסור של תורה וכמ"ש החינוך ס"פ שלה לך סי' שפ"ו שלא נדרוף אחר תאות עוה"ז כו', ובסוף הענין כתב וז"ל וכן מי שהוא תר אחר עיניו כלומר שהוא רודף אחר תאות העולם כו' מבלי שיכוון בהם כלל לכוונה טובה כו' רק להשלים נפשו בתענוגים כו' עובר על לאו זה כו' עכ"ל, והיינו הלאו דולא תתורו כו', והרמב"ם כסה"מ ל"ת מ"ז כ' הזהרנו שלא לתור אחרי לבבינו כו' ואחרי עיניכם זה זנות כו' ר"ל המשך אחר התאות הגשמיות והתעסק המחשבה בהן עכ"ל. וזהו מ"ש כמ"ש ס"פ י"ב כי המתהדר ברצון כו' והכחיי ר"פ קדושים האריך כות. וזהו לתאוה יבקש נפרד (משלי סי' י"ח) כי מי שנמשך אחר התאוה הוא בחי' נפרד ועיין ברבות לך לך פט"א עה"פ הפרד נא מעלי

והיינו כמ"ש : ע"ד תאות היתר ראה ג"כ קונטרס ומעין מאמר א"ב. ד"ה זכרנו, תשי"א.

הבדל אין כתיב כאן אלא הפרד, הרי שבחי' נפרד גרוע יותר מנבדל והוא מל' כסוס כפרד (נ"ל נבדל נמצא ג"כ בקדושה כמו והבדילה לכם הפרוכת כו' ויבדל אהרן להקדישו כו' והוא ההבדלה בין קדש לקדה"ק וכמו"כ יש הבדלה בין קדש לחול, ועיין מ"ש מזה בתו"א ד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם ובד"ה והבדילה הפרוכת לכם בפ' לך לך. וי"ל דנבדל הוא ההבדלה בין קדושה לכללות בחי' ק"נ ונפרד הוא כהרע דנוגה וכמו יתפרדו כל פועלי און. וצ"ע מענין ומשם יפרד דהו"ע ד' מחנוה שכינה ד' חיות המרכבה וג' עולמות בי"ע בכלל כידוע, והנראה דנבדל שייך יותר על בחי' העליונה שנבדלת ומעולה הרבה בהבדלה מהבחי' התחתונה כמו קדה"ק מקדש וקדש מחול כו', ונפרד הוא בהמדרגה התחתונה שנפרדת מהעליונה).

ובאמת צ"ל ותורתך בתוך מעי שדוד שיבח א"ע שכל מה שבתוך מעיו זהו עפ"י דרכי התורה והנהגת פרישותה כמ"ש הבחיי שם ועז"נ צדיק אוכל לשובע נפשו וכ"ש בשאר התאוות כו' (בתו"א פ' חיי ד"ה יגלי לן מעמי מכו' דצדיק אוכל הו"ע אכילה דשבת דא"צ בירור וענין הבירורים זהו ובטן כו'. אמנם כאן נר' שגם עבודת הבירורים נק' צדיק אוכל לשובע נפשו וכ"מ בזח"א דר"מ ע"א) והו"ע חולין שנעשו עטה"ק כו' וכמ"ש בתו"א ד"ה ולא יקרא וד"ה והבדילה הנ"ל, וכשפורש א"ע מהדברים המותרים רק מה שמוכרח לקיום גופו וחיותו, וג"ז הוא בכוונה לש"ש שיהי' בכחו ללמוד ולהתפלל כו' אז הוא באמת מרוחק מן הרע בתכלית ואכילה כזאת לא יביאו ח"ו לידי רע אדרבא מתוסף לו עי"ז חיות בקדושה וכידוע בענין כי על כל מוצא פי ה' יחי' כו' לפי שמתברר המאכל ונכלל בקדושה כו', אבל כשאינו פורש מהדברים המותרים, ואם כי ג"כ אינו בשביל למלאות תאות נפשו רק שאינו פורש מהם (וממילא הוא נהנה בזה עם שאינו מכוין להנאתו ותאוותו כו') ואף גם בדברים שאינם מותרים אלא שאוכלם סתם לא בכוונה לש"ש הנה מצד עצם חומריות וגמות המאכל שמעורב טו"ר ה"ז מביאו שירצה למלאות תאוותו באכילתו הן בהאכילה ההכרחית וגם לענג א"ע בדברים המותרים שזהו רע גמור כנ"ל והוא איסור של תורה כו'.

וזהו נופת תטופנה שהמשיל תאות העולם המתוקים בראשונה לנופת ואחריתם וסופם מרה כו', וכמ"ש בפ' בהעלותך גבי התאוות דלכסוף כתיב והי' לכם לזרא והוא בחי' אחריתה של נופת דשפתי זרה שנהפך לזרא והיינו ואחריתה מרה חדה כחרב פיות וכדפי' רש"י שם בשם הר"מ זרא חרב כו', וז"ע מחלה כי מחלה עם חיות שפי' חולה יש בו פי' ג"כ ל' מתיקות, כמו חורפי' מחליא לי' כו' וע"פ החדלתי את מתקי (שופטים ט') ת' ית חליי מה מתוק מדבש (שם י"ד) מה חלי מדבשא ותחי כפי כדבש מתוק (יחזקאל ג') כדבש

ו כ י ד ו ע ב ע נ י ן : ראה לקו"ת ד"ה ששח ימים ט"ב. ד"ה ושכחתי אני, תשיב.

חלי ובשבת דף ק"ט ע"ב אתרוגא חליתא ובמגלה ד"ו ע"ב אנא שדרי לי' חולי, והיינו ג"כ שכלולה מסו"ר ע"כ מצד הטוב שבה יש בה מתיקות ומצד הרע היא מר וצריכה בירור לברר הטוב מהרע ושהרע שבה יודחה כו', אבל כשאינו מברר אז בא לידי רע גמור כו' כנ"ל וברכות פ' מצורע ס"פ ט"ו והסיר ה' ממך כל חולי זה היצה"ר שתחלתו מתוק וסופו מר, וכ' המ"כ שדרש חולי מל' מחלי' לי' שפירושו ממתיק וסופו מר. ויש לפרש זה בשני דרכים הא' כפשוטו שממתיק לו איך שמתוק הוא לעשות כן ואחריתה מרה כלענה. הב' יש לפרש באו"א כי לפי שאין פתגם העונש נמשך במהרה ע"כ תחילת היצה"ר מתוק וכמ"ש מים גנובים ימתקו וסופו מר בכוא העונש. והענין הוא דהנה מר עולה במספר כ"פ ק"ך כנ"ל והם כ"פ ק"ך צרופי אלקי' כי יש ק"ך צירופי אלקי' דקדושה ע"כ הראשונים הם גבורות ממותקת מ"ח האחרונים קשים, ואמנם כשמתחברים עוד ק"ך צירופי דק"נ לינק מהם אז נעשים דינים קשים ביותר לנתוש ולנתוץ ולהאכיד כו', וזה שארו"ל בברכות פ' ראה ובאיכה ע"פ מפי עליון א"ר אלעזר מיום שאמר הקב"ה ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו' לא יצאת טובה לעושי רע ולא רע לעושי טובה אלא טובה כו', א"כ הנמשך אחר יצה"ר הוא בעצמו ממשיך עליו הרע והמות ח"ו, וזהו הגם שתחלתו מתוק עכ"ז סופו מר. וזהו שארו"ל והסיר ה' ממך כל חולי ממך הוא שלא יבואו חליים עליך כו'. ועו"ג כל המחלה אשר שמתי במצרים, מצרים נק' תאות גופניות כו' והו"ע המחלה בחי' ק"נ כו', ואם שמוע תשמע לקול כו' מזה יהי' נמשך שלא אשים עליך מחלה דק"ג וכמ"ש במד"ר הנ"ל ע"פ והסיר ה' ממך כל חולי זה יצה"ר. וז"ש הוא ענין רע נתן האלקי' לבנה"א לענות כו' פי' רע הוא היצה"ר כמ"ש כי יצר לב האדם רע, ועו"ג בורא רע ראה נתתי לפניך כו' ואת הרע, ופי' לענות כו' יש לפרש שיהי' היצה"ר מלאך רע עונה אמן בע"כ והיינו כמ"ש ואהבת ככל לבבך בשני יצריך כו' :

קיצור. יקדים אשר בירור עה"ד, סמא דמותא, הוא ע"י התורה, סמא דחיי, ע"י שאו"א"ם שלמעלה מהשתל' מלוכש בת, סם חיים מרפא רע דק"ג הנק' מר, מחלה. מחלה ג"כ פי' מתיקות מצד הטוב שכנוגה, ויבאר ענין לבושי הנוגה מצ"ע, כשנכללים בטוב, כשנכללים בנקה"ט (נפרד, נבדל). יצה"ר תחלתו מתוק וסופו מר ב' פי'.

ד) **והנה** הרפואה לזה היא תורה וכמ"ש רפאות תהי לשרך כו' ולכל בשרו מרפא. דהנה גופת תסופנה כו' ואחריתה מרה כו' וההיפך מזה הם ד"ת שנאמר בהם מתוקים מדבש ונופת צופים ואין אחריתה מרה ח"ו. ועמ"ש הבחיי בפ' תולדות בפסוק איש יודע ציד כו' וההיפך מזה ויעקב איש תם יושב אהלים באהלי' של תורה כו' ור"פ יתרו כ' להצילך מאשה זרה המשיל אמונה רעה לאשה זרה המאבדת אותו בסוף וע"כ אמר ואחריתה מרה כו' ועם דבור הלשון כו' אפשר כו' לרפאו' כו'. וזהו שאמרו כמאמר הנ"ל דבכ"מ דק"ז מחלה זו מרה כו' וכולן פת במלה

וקיתוֹן של מים מבטלן, כי פת זה תורה שנק' לחם כו' כמשי"ת ומלח היינו פנימיות התורה כמ"ש בלקו"ת ד"ה ולא תשבית וביאורו וקיתוֹן של מים הוא תושבע"פ שנק' מים כו' והמה מבטלים ומרפאים את המחלה הנ"ל.

והענין הוא דהנה התורה נק' לחם וכמ"ש לנו לחמי בלחמי דקאי על התורה וכת' ולחם ללב אנוש יסעד אנוש הוא לשון חלישות וכמ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא כו' והלחם יסעד ללב אנוש ויחוקנו להיות כו' כה ועוז לכבוש גם לנפשו הבהמית והיינו לפי שהתור' נק' עוז וכמ"ש ה' עוז לעמו יתן שנותנת כה ועוז בנה"א להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב וגמותו לצאת ממסגר אסיר. ולכך נקראת התורה לחם דכמו שהלחם מקשר ומחבר חיי הנפש באברי הגוף ומחוקן שממשיך תוס' חיות מהנפש, דבהעדר אכילה מתחלש שגם החיות המלוכש באברי הגוף מתמעט ומסתלק כו' ועל ידי האכילה נמשך תוס' חיות מהנפש בהחיות המלוכש ועי"ז מתחזק כחו כו', וכך הוא בלחמה של תורה שע"ז נמשך תוס' חיות בהנה"א המלוכש בהנה"ב ומחוקן שיוכל להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב כו', והיינו משום דאורייתא מחכ' נפקת ובחכמה שורה אוא"ם ויניקת החיצונים היא רק מו' מדות שהו"ע ז"מ דתחו משא"כ בחכ' כתי' ימותו ולא בחכ' שהוא למעלה משבח"כ ולכן אין עבירה מכבה תורה לפי שאין להם יניקה ושליטה במדרי' זו כו', ומשו"ז ע"י המשכת החכמה ע"י התורה נמשך הכח בנפש האלקית כו' וגם היא מתשת כה הנה"ב שנק' עוז ותושי', עוז לנה"א ותושי' לנה"ב, דהנה"ב הוא משבח"כ דתחו והתורה שהיא מבחי' חכ' דימותו ולא בחכ' לכן היא מתשת את הנה"ב כו', וזהו שארו"ל במד"ר פ' שמות פ"ה דו פרצופין ה' הקול יוצא חיים לישראל ומיתה לרשעים כו', דנש"י דשרשם מבחי' החכ' נמשך בהם חיים ותוס' כה ע"י התורה ונה"ב שהוא תהיפך מזה ה"ה מתבטל ע"י התורה וכמארו"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד אפי' אם אבן הוא גימוח שגם אם לבו כלב האבן המס ימכ וכמשל מים שהולכים טיף טיף ע"ג אבן אם כי האבן הוא קשה והמים רכים, עכ"ז מהתמדת הילוכם עושים בו רושם וכך על ידי התורה גם אם לבו כלב האבן המס ימס כו', ובפרט דשרשה הוא מבחי' הכתר וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' אנכי ה' אלקיך כו' וכתר אותיות כרת דמשם נמשך להיות וכל אויביך יכרתו כו' והיינו שנכרת ונאבד הרע דנה"ב ונהפך לטוב היינו שיהי' ג"כ בטל לאלקות כו'. וז"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי וארו"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה ופי' שלום בפשמ"ע הוא התחברות אוא"ם המאציל בע"ם דאצילות, שזהו ע"י הכתר שהוא ממוצע בין המאציל אל הנאצלים כו', ומבחי'

שלום זה נמשך תוספות עוז וכח בנה"א ששרשו מבחי' אצי' כו', ושלום בפמליא של ממה הוא מה שמל' דאצי' נעשה כתר לבי"ע שנעשה קשר והתחברות דאצי' עם בי"ע שיאיר אור האצי' בבי"ע ועי"ז נעשה תשות כח הנה"ב, שמאחר שמאיר אור האצילות בבי"ע הרי עי"ז נעשה הביטול בבי"ע, והנה י"ב בקר דבריאה הם שרש ומקור נה"ב לכן עי"ז נעשה הביטול דנה"ב והו"ע ההתחברות דנה"ב ונה"א שגם הנה"ב יהי' בטל לאלקות כו'. וזהו שהתורה היא רפואה למחלה כמא' הנ"ל דקדושין שנקרא סם חיים כו' בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין כו' וכמא' וכולן פת במלח שחרית כו' כי המחלה היא ק"ג שממנה נמשכים התאוות רעות דנה"ב כו' כנ"ל והתורה מתשת את הנה"ב ומאכיד את הרע שבו ועושה שלום בין הנה"א והנה"ב שגם הנה"ב יהי' בטל לאלקות כו'.

ובאדר"ג ס"פ ט"ז אי' יצה"ר אין לו תקנה אלא בדברי תורה (ובכמא רחמים מהחיד"א ז"ל וז"ל ואע"ג דיש סגולות להכניעו כמו אם יהי' עניו באמת ומי שזכה ליראת שמים כתיקונה וכיוצא, כ"ז מועיל לינצל ממנו אבל ע"י עסק התורה מתקן היצה"ר עצמו ועושהו טוב וז"ש בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין דכמו שהתבלין מכשירין את התבשיל לאכילה כן התורה מכשרת את היצה"ר שיעשה טוב, וז"ש יצה"ר אין לו תקנה לו דייקא לעשותו טוב אלא בד"ת עכ"ל ודפח"ה והיינו כמשנת"ל בענין השלום בפשמ"ט) שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם כו' וה' ישלם לך א"ת ישלם לך אלא ישלים לך עכ"ל. ורש"י במשלי סי' כ"ה כ"א פי' אם רעב שונאך יצה"ר אם רעב הוא ואומר לך להשביעו בעבירות משוך א"ע לבהמ"ד והאכילהו מלחמה של תורה כו' וה' ישלם לך ישלימנו לך שלא יתגבר עליך עכ"ל (ולפמשנת"ל בענין ישלים לך הוא מעלה יתירה שיהי' היצה"ר ג"כ טוב כו' כנ"ל). ובגמרא סוכה דג"ב ע"א פרש"י האכילהו לחם הפריחהו במלחמתה של תורה מפרש לחם ג"כ ל' מלחמה, וכ"פ בלקו"ת ד"ה כה תברכו פ"ב, וע"פ הגור הרבך על ירך גבור פי' ג"כ מלחמה של תורה וכשבת דס"ג ע"א הגור הרבך על ירך גבור האי בדברי תורה כתי' ובמד"ר בראשית ס"פ כ"א ורבנן אמרי חרב תורה שנא' וחרב פיפיות בידם ולכן נתנה התורה על הר חורב דדרש במד"ר ג"כ ל' חרב וכמ"ש בפ' פקודי ס"פ נ"א חורב למה שבו נתנה התורה שנקראת חרב שנאמר רוממות כו' וחרב פיפיות בידם ובגמ' שבת דף פ"ט ע"ב הר חורב שירדה חורבה כו' וענין חרב פיפיות כ' פיות היינו שלא להשפיל א"ע בתאוות ושלא לבוא להתגאות כו' וכמ"ש בהוספות תו"א בד"ה ואני נתתי לך שכס אחד כו' : קיצור. יסכיר אשר הרפואה להמחלה היא התורה שנק' לחם, שנותנת כח בנה"א להתגבר על הגוף ונה"ב. שלום בפשמ"ט ובפשמ"ט, עוז לנה"א ותושי' לנה"ב.

ו ע נ י ן ח ר ב פ י ס י ן ת : ר א ה ג י כ ד י ה ז ה ה י ם , ת ר צ י ד (ק ו נ ט ר ס כ ח) .

ה) והנה הגם כי התורה היא הרפואה האמיתית למחלה הנ"ל ולא לבד להחלישה ולהתיש כחה אלא גם להעבירה ולהסירה לגמרי וככה ויכולת התורה להפוך מהות ועצם נה"ב למוכ כו' כנ"ל, מ"מ מצינו לרז"ל שאמרו ביומא דע"ב ע"ב עה"פ וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם המות כו'. ולכאורה הוא דבר פלא איך התורה שהיא מקור הרפואה ועץ חיים היא למחזיקים בה תהי' בחי' סם המות ח"ו ולא זאת לבד שאינה רפואה לנפש תהי' עוד ההיפוך ח"ו. אך להבין זה צלהק"ת מה דאיתא במד"ר בראשית פי"ט ע"פ ויתפרו עלה תאנה, ארשב"י עלה שהביאה תואנה לעולם דסבר שעח"ד תאנה היתה זכה דעת ר' נחמי' בגמ' ברכות ד' מ' ע"א ולכאורה צ"ל ותלא נמשלה תושבע"פ לתאנה וכמ"ש נוצר תאנה יאכל פרי', ודרשו רז"ל בעירובין דנ"ד סע"א למה נמשלו ד"ת כתאנה מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים (שאינן מתבשלות בבת אחת אלא היום מעט ולמחר מעט וכל שעה ראוי לאכול מהן) אף ד"ת כל זמן שאדם הונח בהן מוצא בהם מעט וכ"ה במד"ר פ' נשא פי"ב דרמ"ח סע"ד למה נמשלה תורה כתאנה שרוב האילנות נלקטים כאחת והתאנה נלקטת מעט מעט (ולכן היא פטורה מן הפאה כמ"ש במשנה דפאה פ"א כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל כו' ולקיטתו כאחת והיינו לאפוקי תאנה שנלקטין א' א') וכך התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשתיים ועל"י נאמר נוצר תאנה וכנמ' ברכות דנ"ז ע"א הרואה תאנה בחלום תורתו משתמרת בקרבו שנאמר נוצר תאנה יאכל פרי' (כי תאנה היא מל' ומל' פה תושבע"פ קרינן לה) חרי שתושבע"פ נמשלה לתאנה ואיך נאמר שעח"ד תאנה הי'.

אך הענין הוא דהנה איתא בזה"א דרכ"א דעה"ח הוא תפארת ועה"ד היא מל' וז"ל שם סע"א ע"פ ותרא האשה כי טוב העץ למאכל כו' בשעתא דברא קוב"ה לאדם כו' בעא מיני' לאתדבקא בי' בגין דישתכח יחידאי ובלבא יחידאי ובאתר דדבקותא יחידאי דלא אישתני ולא מתהפך לעלמין כו' הה"ד ועץ החיים בתוך הגן לבתר ספו מארחא דמחימנותא ושבקו אילנא יחידאי עילאה מכל אילנין ואתו לאתדבקא באתר דמשתני (ובמק"מ וז"ל כ' הרח"ו ז"ל בפ' אמור ע"ז סוד עה"ד נוקבא ובהו יבוא על נכון מ"ש בזהר בראשית שהחפא הי' שלא אכל מעה"ח קודם שאכל מעה"ד או ביחד עכ"ל) ומתהפך מנוונא לגוונא ומטב לביש ומכיש למב ונחתי מעילא לתתא ואתדבקו לתתא בשנויין סניאין כו' ודאי כדן אתהפך לבייהו בההוא סטרא ממש זמנין למב זמנין לביש זמנין לרחמי כו' א"ל קוב"ה אדם שבקת חיי ואתדבקת במותא חיי דכתי' ועץ החיים בתוך הגן דאקרי חיים דמאן דאחיד בי' לא מעים מותא לעלמין אתדבקת באילנא אחרא הא ודאי מותא הוא לקבלך הה"ד רגלי' יורדות מות וכתי' ומוצא אני מר ממות את האשה ודאי באתר דמותא אתדבק ושביק אתר דחיי כו' כיון דחוו דאדם סניד לחאי אתר ואתדבק בי' כולתו

אתמשכו אכתרי' וגרים מותא לכל עלמא וכדין אשתני אדם לכמה גוונין זמנין דינא זמנין רחמי כו' עכ"ל הוהר. ופי' בזה"מ שם דמה שהמל' נק' עה"ד זהו מצד התלכשותה במפ"ט (שהוא בעולם היצי') הנק' עץ הדעת מו"ר מחציו ומסה רע מצד הקלי' הנאחזות בו וכן נקראת אילנא דמותא כשמתלכשת בקליפה הגורם מיתה לכל העולם, אבל המל' בבחי' עצמה הלילה וחס כי היא אצי' וכולה חיים וטוב. וז"ש רגלי' יורדות מות כלומר סבותי' ובחינותי' יורדות ומתלכשות במות (ור"ל משא"כ תפארת הנק' עץ החיים גם סיבותיו אינן יורדות ומתלכשות במות ח"ו ועמ"ש בתו"א ד"ה לכן אמור בענין קוב"ה שאפי' בחי' זיו והוד מבחי' זו א"א להתלכש כו' וקוב"ה היינו תפארת כנודע מענין קוב"ה מצלי') וז"ש ג"כ הא ודאי מותא הוא לקבלך כי בהיותך מקושר שם חמות הוא לנגדך כי לפתח חמאת רובץ. כיון דאדם סניד לחאי אתר כלומר לתאי אתר ולא רצה במדת התפארת אלא אדרבה הפרידה מן הת"ת ולקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא כולתו אתמשכו אכתרי' וגרים מותא כו' עכ"ל הוהרי חמה. ולכאורה כ"ז תמוה מהו החמא מה שנתדבק במדת המל' הלא היא ספי' קדושה ממדות דאצי' ואי' במ' הבהיר הובא כפרדס שעה"כ פ"ד שרצה הקב"ה ליתן מדה זו לחאבות ולא רצו בה וזהו אכן מאסו הבונים כו' ודוד הי' מרכבה למדת המל' וכת' בי' דוד מלך ישראל חי וקים כו' וכוהח"מ כ' שהפרידה מן התפארת כו' וצ"ל הלא בזהר אומר רק שלא רצה במדת הת"ת והיכן מרומז שהפרידה כו' והלא האבות גם שלא רצו במדת המל' מ"מ לא הפרידו אותה ח"ו ולמה כאן שאחו במדת המל' הפרידה ועוד זאת שאומר בזהח"מ שלקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא שנראה דהא כהא תליא כו' וצריכים לחבין זאת :

קיצור. יקשה כמרו"ל א) עה"ד תאנה היתה, והרי בה נמשלה תושבע"פ, מל'. ב) חמא אדה"ר שנתדבק במדת המל', שהפרידה מן הת"ת.

וא"ו) אך הענין יובן עפמ"ש בזה"ג חקת דקפ"ב ע"א וז"ל ר"ש אמר ודאי מאן דנמיל סמא דמותא בלחדוי (עמ"ש במאה"ז ר"פ חוקת דקע"ט ע"כ שהובא לעיל) עלי' כתי' ככל עמלו שיעמול תחת השמש ומאן הוא תחת השמש הוי אימא דא סיתרא ומאן דאחיד סיתרא בלא שמשא עמלו תחת השמש ודאי ודא איתו חובא קדמאה דעלמא (ר"ל חמא אדה"ר בעה"ד שהיא המל' הנק' סיתרא והפרידה מעץ החיים שהוא שמשא) ועל דא מה יתרון לאדם ככל עמלו לאדם קדמאה (דהיינו אדה"ר) עכ"ל הוהר. והענין הוא דהנה כתי' כי שמש ומנן הוי' אלקי' שהם ת"ת שבו שם הוי' ומל' שהיא שם אלקים הם שמש ומנן דכאמת כולא חד שאע"פ שמבחי' שם אלקים נמשך שיהי' העולם יש

ו פ י י ב י ח " מ : עדין ראה אנה"ק סכ"ו הובאה לקמן פי"א.
כ נ ו ד ע מ ע נ י ן : ראה לקו"ת סוף הביאור לדי"ה בשעה שהקדימו. — להעיר מתו"ח
דרוש שני לפסוק ארדה נא מכ"ד.

ודבר נפרד מהמת שיש מסך ופרגוד שזהו בבחי' המל' דוקא להיותה בבחי' ריחוק והתנשאות כו' וכמ"ש בלק"ת בהביאור דמי מנה פ"א ובפרדס שעה"כ ערך פרוכת כ' פרוכת נק' המל' כי היא פרוכת מסך כו' וכמשנת"ל בענין התהוות החומר שהיא בבחי' דבר ה' דמל' דוקא כו' ומה נמשך מלך אלקי' על גוים שנמשך הארה גם לעמלק ועכו"ם כמבואר בזח"ב דצ"ו ע"א וזה"ע רגלי' יורדות מות כו', מ"מ באמת זהו הכל משם הוי' דהוי' הוא המהווה ולא שם אלקי' ומ"ש בראשית ברא אלקים הוא בכח שם הוי' דוקא רק שהוא ע"י שם אלקי' שהוא מדת ההסתר עי"ז יכול להיות מציאות היש משא"כ משם הוי' שהוא גילוי בחי' אוא"ם הבלי גבול א"א להיות מציאות יש כ"א ע"י אלקי' כו', אבל מי הוא המהווה הוא הש' הוי' כי השם אלקי' אינו מסתיר כלל על ש' הוי' ומאיר שם הוי' ע"י שם אלקי' רק שלגבי הנבראים הוא מסתיר שאינו נרגש בהם האור אבל באמת אינו מסתיר כו'. וכידוע ומבואר הענין בכ"מ.

וזה מצות היחוד וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' דהוי' ואלקי' כולא חד שהאלקי' אינו מעלים ומסתיר באמת על ש' הוי' וכמ"ש ביאור ענין זה באריכות במ"א ע"פ זה. ולכן באמת כולא קמי' כלא חשיב והעולמות והנבראים במלים במציאות לגמרי כזיו השמש בשמש שבמל בתכלית עד שאינו עולה בשם כלל כמו"כ הוא בהנבראים מאחר דאור הוי' מקור המהווה מאיר עליהם ע"י שם אלקי' ה"ה בתוך מקורם תמיד וה"ה במלים במציאות בתכלית וכמ"ש בסש"כ ח"ב פ"ג וביאור הענין בפרקים שאח"ז ועמ"ש מזה בד"ה וידבר כו' את כה"ד רס"ד. וזה"ע ה' אחד כד אמליכתי' למעלה ולמטה כו' איך שז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם גם לאחר שנבראו ונתהוו ע"י שם אלקים ה"ה במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם ב"ה דכמו שקודם שנתהוו היו במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם כו' (שז"ע הוא ושמו בלבד כו' כמ"ש במ"א) כמו"כ לאחר שנתהוו ה"ה ג"כ במלים ומיוחדים בתכלית באוא"ם ב"ה כיון שבאמת אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים פי' אין אלקים המסתיר דש' אלקים אינו מסתיר כלל ממילא הכל במל במציאות כו', וכשמתבונן בכ"ז בהעמקת הדעת מתבמל עי"ז לגמרי מישותו וחמריותו כו', דכשמעמיק דעתו היטב איך שבאמת אין אלקים המסתיר ומאיר גילוי אוא"ם והעולמות במלים במקורם כביסול זיו השמש בשמש ונרגש הענין בנפשו (עם ווערט ביי איהם גוט דערהערט ע"י העמקת והתקשרות דעתו בזה) ה"ה מתבמל באמת מכל הישות והחומריות שלו ונעשה אצלו כליון ובסול כל הרצונות הזרות לגמרי מכל וכל וכמ"ש כלה שארי אשתצי גושמי' כו' וכמ"ש בלקו"ת ד"ה שה"ש בענין בחי' כלה הא', וכל חפצו

ב א ר י כ ו ת ב מ א : ד"ה וידעת, רנ"ז (הידוע בשם "וידעת מאסקווער"). לתוכן כל פרק זה יש להעיר משיחת שמח"ת תעריב (בס' תו"ש-ס' השיחות) אות וא"ו ואל"ך.

ורצונו הוא להכלל בעצמות אוא"ם ושיהי' גילוי עצמות אוא"ם לעין כל למטה ויהי' נראה ונגלה האמת כמו שהוא וכמו לע"ל דכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר שיהי' נראה ונגלה לעין כל איך שהכל הוא אלקות ואיך שבמל במציאות בתכלית כו'.

והנה ביטול הנ"ל הוא בחי' ביטול דיהו"ע, איך שכולא קמי' כו'. אמנם בחי' הביטול דיהו"ת הוא כמו שלגבי הנבראים הלא הש' אלקים מסתיר לגביהם, והן הן גבורותיו דעם היות שבאמת מאיר אור הוי' ממש על הנבראים ע"י ש' אלקים כו' כנ"ל מ"מ הוא מעלים ומסתיר א"ע שלא יהי' נרגש בנבראים ועי"ז הם נמצאים בבחי' מציאות יש כו', וכמ"ש במש"כ שם, והדעת וההתבוננות בזה הוא דעם היות שנעשה בבחי' מציאות יש מ"מ הרי יש כח אלקי שמחוות מציאותו ובכאו"א יש אור אלקי המחי' אותו תמיד כו'. אלא שהוא אינו מרגיש את הכח האלקי המחווה אותו ואף גם את האור והחיות שבו כו'. כי אם הי' מרגיש את הכח האלקי המחווה אותו הרי לא הי' במציאות יש כלל. וכמו"כ אם הי' מרגיש את האור והחיות שהוא אלקות הי' במל יותר וכמו מלאכים עליונים שמרגישים מציאות החיות שלהם כו' וכמ"ש במ"א. אמנם גם אם אינו מרגיש מ"מ ה"ה בלתי ספק הוא אצלו ומכין בשכלו היטב איך שיש כח אלקי המחווה ומחי' אותו ומבשרי אחזה כו' וכמ"ש במ"א, וע"י התבוננות הזה בהעמקת הדעת ה"ה בא לבחי' אהבה לאלקות והיינו שלא ירצה בחומריות וגשמיות העולם כ"א בהאלק' שבו, וכל דבר שעושה יחי' כוונתו לש"ש והיינו שירצה בהאלקות שבו כו'. אבל בזה לא יהי' בעבודה וביטול הרצונות לגמרי מאחר שכל עבודתו וההתבוננות שלו הוא בהכח האלקי המחווה את היש, הרי יש כאן מציאות יש ואיך יהי' בעבודה זו ביטול כל הישות לגמרי. וזה שייך רק בעבודה דיהו"ע הנ"ל שהוא מצד האוא"ם שלמעלה מבחי' התלבשות בישות היינו שמבחינה זו א"א להיות מציאות יש ולפי שמאיר בגילוי כנ"ל אדרבא משו"ז כולא קמי' כלא כו' כנ"ל, ובעבודה זו הוא ביטול כל הישות לגמרי וכל עשיותיו הגשמיים אינם גשמיים כלל, כי אם אלקות כי אינו שייך לישות כלל כו' וכמ"ש במ"א, אבל בעבודה דיהו"ת הרי יש לו שייכות אל היש ועשיותיו המה גשמיים ממש, אלא שאינו נמשך אחר הגשכיות והחומריות להתאוות אל התאוה הגשמית כ"א מפני שמוכרח הוא בזה וכוונתו הוא לש"ש כו' כנ"ל וכמו"כ הוא רוצה בהגילוי אלקות והו"ע לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך כו'.

קיצור. יקדים אשר התהוות היא משם הוי' ע"י שם אלקים. מצות היחוד דהוי' ואלקים כולא חד, ביטול דיהו"ע דאין שם אלקים מסתיר, ממילא הכל במל במציאות באוא"ם. ביטול דיהו"ת דכח אלקי מהווה ומחי' מציאות היש.

ז) והנה הגם שהעבודה הנ"ל דיהו"ת היא מדת כל אדם, ורוב הנשמות דעכשיו עבודתם הוא בכח' הכיפול דיהו"ת וכוה צריכים להשתדל לעבוד עבודה אמיתית זו שתהי' באמת, ומעט מן המעט מאד המה השייכים לאמיתית העבודה דיהו"ע ובני עלי' מועטים המה ובפרט בדורות אלה, ומ"מ אי' בסש"ב פי"ד שכאו"א צריך לקבוע לו עתים ג"כ לשית עצות בנפשו להיות מואם ברע כו' וההיפך להתענג ולשמוה בה' כו'. ובפמ"א כ' דלעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוון ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלקית ומקור כו' ואף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבו כו' מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כו' יעו"ש. דלכאורה אינו מובן מפני מה צריך לייגע ולהרגיל א"ע לבוא מעט מזעיר עכ"פ ואפילו בדרך דמיון (ר"ל שאינו אמיתית בתכלית שיהי' לבו הפץ באמת כו' אך לא דמיון שוא כו') בעבודה ויחוד זה, מאחר שאין זה ממדריגתו והלא כל אחד צריך להכיר את מקומו כו'.

אך הענין מבואר בתו"א ד"ה בחדש השלישי איך שבהכרח שתהיה העבודה דיהו"ע בכאו"א, דבעבודה דיהו"ת בנקל הוא שיפול ממדריגתו ח"ו ויהי' יש גמור כו' כי מאחר שהעבודה היא בכח' הכח האלקי שמהווה את היש ומתלבש בהיש דעולמות ונבראים ונמשך מזה להיות מלך אלקים על גוים שנמשך הארה גם בלעו"ז להחיותם כנ"ל, ובפרט שכל ההעלמות וההסתרים שרשם הוא מבחי' ההעלם דשם אלקים וז"ע ק"ד צירופים דשם אלקים שמתמ"ח צירופים האחרונים יונקים גם אדמת בני חם כו' ועמ"ש בתו"א פ' מקץ בד"ה נ"ח מצוה להניחה כו' ובהביאור, ולכן על עבודה זו יש כמה מונעים ומעכבים מצד חומריות וישות העולם בכלל וגופו ונה"ב שלו בפרט, ובפרט מההעלמות וההסתרים שמצד הלעו"ז שנעשה כמה מניעות ועיכוכים כו' ולהיות שגם בהעבודה כמדרי' זו הרי לא נתבטל ישותו לגמרי ויש לו שייכות לישות העולם כו' כנ"ל ולזאת אין בכח נפשו לעמוד נגד כל המניעות והעיכוכים מהנ"ל ולהתגבר עליהם כו'. ואדרכה חומריות ונשמיות גופו ונה"ב שלו וכל הענינים שלו המה מתגברים עליו ומעלימים על נפשו יותר ומורידים אותו להימשך אחריהם ואין ביכולתו לצאת כו'. ובפרט כאשר לא הוטהרה נפשו מעונות (עון הוא ל' עוין ועיקום שמעווה ומעקים דרכו כו' והיינו גם בדברים המותרים שאינם לש"ש כו') הרי כשל בעוני כוחי שנחלש כח הנפש ונעשה מסך מכדיל וכמ"ש כי אם עונותיכם מכדילים כו' שאינו יכול לעלות ואדרכה מורידו כו', ולזאת בהכרח הוא שכאו"א ייגע א"ע לבוא לבחי' הכיפול דיהו"ע שזהו האוא"ם שלמעלה מגדר העולמות ולגבי' כל העולמות והנבראים כלא ממש שבטלים במציאות ממש כו' כנ"ל ולכן בבחי' ומדריג' אינו שייך להיות מלך כו' על גוים כו' וכמ"ש בזה"ב

דצ"ו ע"א בר שמא יחידאה בריר כו' יעו"ש, ולכן מבחי' ומדרי' זו אדרבה יתפרדו כל פועלי און כו' שמתבטלים כל המניעות והעכובים שמצד ישות העולם ומצד הקלי' ומס"א שמתבטלים לגמרי לגבי גילוי אור זה. וכן גם בעבודה כנפשו בכחי' ומדרי' זו הוא בביטול כל ישותו לגמרי כו' כנ"ל, ולזאת העבודה הזאת היא הנותנת כח ועוז בנפשו ומחלשת כח הגוף וכו' שביכולתו להתגבר על חומריות ונסות הגוף ונה"כ כו'. והגם שעבודה זו אינה אמיתית שלא הגיע למעלה ומדרי' זו, מ"מ מאחר טעם הענין מוכן היטב איך שבאמת הוי' ואלקי' כולא חד שחשם אלקי' אינו מעלים ומסתיר על הש' הוי' ומאיר גילוי שם הוי' ממש ע"י השם אלקי' וממילא העולם וכל הנבראים שבו במלים במציאותן בתכלית כביטול זיו השמש בשמש כו' וביכולתו להרחיב דעתו וכינתו כוח לחשיג כ"ז בחשנה גמורה, הנה ע"י העמקת והתקשרות דעתו כוח יתעורר בלבו באמת באותו שעה עכ"פ שיחפוץ ביחוד וביטול זה. ואם כי אינה אמיתית בתכלית מ"מ מעט מזעיר חפץ לכו כוח באמת ומסייע לו כוח האהבה הטבעית שבלב כל ישראל כו' וכמ"ש בסש"כ פמ"א, ולפי שעה עכ"פ מתבטל ישותו ע"י ההתכוננות והעמקת הדעת בענין הנ"ל, וכמ"ש במ"א. דכאשר מתבונן בה' אחד איך שכל ישות העולם במל במציאות ממש ומציאות הנמצאים דעולם שלמטה הוא כמו מציאותם כאצי' ממש כו' עי"ז מתבטל ישותו באמת בשעה החיה עכ"פ, וגם בכל עת שיוזכר יחוד וביטול זה כל היום פועל ענין ביטול הישות באמת לפי שעה ואם כי אינו אמת גמור בתכלית ומשו"ז נפסק אח"כ וחוזר לישותו מ"מ הוא בעת ההיא במדרי' הביטול דיהו"ע כו'. ועי"ז יוכל לחיות עבודתו בכחי' יחו"ת עבודה אמיתית כי ע"י הביטול הזה נחלש חומריות ונסות גופו ונה"כ שלו וכל עניני העולם שלו ומתחזק כח הנח"א שלו שיוכל להתגבר על הגוף ונה"כ להכניעם ולברדם כו' :

קיצור. יסביר אשר אף דעבודה דיהו"ע באמיתית מועטים השייכים אלי'. מ"מ הכרח לכאו"א להשתדל בזה, ואז, לפי שעה עכ"פ, יחפוץ בזה באמת. בעבודה דיהו"ת בנקל יפול ממדריגתו מאחר שההתכוננות היא בהכה האלקי המתלבש בהיש והארתו נמשך גם בלעו"ז, והעבודה אינה בביטול כל ישותו.

(ח) וזהו שנצטוינו במצות ק"ש פעמיים בכל יום שחרית וערבית ועיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון דהיינו ליחדו כו' רקיעים וארץ וד' רוחות וכמארז"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד' רוחות כו' וכמבואר בטוש"ע או"ח סי' ס"א, ואף גם מי שלא הגיע למעלה ומדרי' זו מחויב בקיום מצוה זו. ומוכן מזה שביכולת כאו"א לקבל עליו יחודו ואחדותו ית' (וכ"ה הל' בספרי מצות ק"ש כו' ירצה שבה אנו מקבלים עלינו יחודו ומלכותו ואלקותו והשגחתו כו', כי פשוט הדבר שענין הכוונה אינה שתהי' מן השפה ולחוץ ולא תהי' שייכה אליו שאין זו כוונה כ"א שיקבל יחודו ית' עליו היינו שיהי' הוא במל ומיוחד כו') והיינו כנ"ל לפי שכאו"א

יכול להבין ולהשיג את יחודו ית' ולהתבונן בזה ובהתקשרות דעתו בהענין ה"ה מתבטל מישותו לגמרי לפי שעה ומתייחד ביחודו ית' בכחי' היחוד דיהו"ע. וגם כי אין זה לאמת לאמיתו מ"מ הוא אמת באותה שעה וכן בכל עת שנוכר ע"ז כנ"ל, וזה מחוייב כאו"א לייגע א"ע ולהגיע לזה. אם כי עבודתו האמיתית לפי מדריגתו היא העבודה דיהו"ת בביטול היש לבד מ"מ מחוייב לבוא לידי ביטול דיהו"ע בכדי שתהי' עבודתו בהעבודה דיהו"ת עבודה שלימה ולא יפול ממדריגתו ח"ו אדרבה יוסף אומץ כח ועוז שתהי' עבודה תמה, וכלי ביטול ויחוד זה א"א שתהי' עבודה שלימה כו' כנ"ל.

וְזֶה אֲנִי הוּא' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, מצרים הם המיצרים וגבולים שמצד הגוף ונה"ב שמגבילים את הנפש ומונעים ומעכבים עליו מעבודתו להתקשר באלקות ואדרבה מורידים אותו לימשך אחריהם כנ"ל וכמשנת"ל דמצרים הוא ענין תאות גופניים כו', ובכדי שיהי' יציאת מצרים זהו ע"י שאנכי הוּא' אלקיך שנמשך מכחי' אנכי מי שאנכי כחי' עצמות או"א"ם בכחי' הוּא'. דש' הוּא' זהו מה שאנכי כחי' העצמות דאו"א"ם נתצמצם ונתלבש בהד' אותיות הוּא' והוא אלקיך ממש שהוּא' הוא אלקיך בכחי' ביטול דיהו"ע ועי"ז נעשה היציאה ממצרים, משא"כ בלעדי זאת אף גם אם יש העבודה דיהו"ת א"א להיות היציאה ממצרים מאחר שחכח האלקי הזה הוא שבא להוות מציאות היש ומתלבש בהיש להחיותו ונמשך הארה מזה גם להע"ש כו'. והאדם בעבודתו במדרי' זו יש לו שייכות לישות וגשמיות הגוף ונה"ב וכל הענינים השייכים אליו וא"כ הרי א"א שיצא בזה מן המצרים וגבולים דגוף ונה"ב. ואם היות כי ענין העבודה בזה הוא שיהיו הענינים הנשמיים לש"ש לבד כו' כנ"ל הנה גם אם תהי' העבודה הזאת אמיתית בעצמה היינו שלא ירצה כלל בשום דבר מהדברים הנשמיים כי אם במה שמוכרח מצד ההכרח לבד לקיום גופו ותהי' כוונתו לש"ש ולא להנאת עצמו כלל. מ"מ הרי לא יצא מן הישות לגמרי היינו שלא נתבטל ישותו לגמרי כ"א ביטול היש לבד והוא שהיש תופס מקום אצלו עדיין, וגם הרי בעת האכילה עד"מ הרי הוא מרגיש עכ"פ את הטעם והעונג בזה כעל כרחו שלא ברצונו (כי רק בצ"ג העובדים עבודתם בכחי' יחו"ע באמת אינם מרגישים שום טעם ותענוג גשמי בשום דבר מהדברים הנשמיים כו'. וכמ"ש במ"א בענין ששבת מצוה לענגו באכו"ש לפי שאז הוא תענוג אלקי ולא תענוג גשמי. וזהו"ע צדיק אוכל לשובע נפשו כו') וזה מורידו לפי שעה וצריך עוד יגיעה לגרש תולדות ההרגש הזה כו'. (משא"כ כשיש הביטול דיהו"ע אף מעט מזעיר אז גם שמרגיש טעם ועונג המאכל

ש ש ב ת מ צ ו ה ל ע נ ג ו : תו"א ר"פ ח"י שרה. סי' המצות להציץ מצות לא תבערו אש. — להעיר מתו"ח ד"ה בעצם היום הזה פרק י"א.

(להיות מדריגתו הוא בכחי' יחו"ת אך כשמעורב בזה כחי' יחו"ע) אין זה מורידו לפי שאינו נוגע אליו כ"כ וע"ד המבואר כמ"א בענין יודעי טוב ורע שאינו ידיעה והרגש פנימי כו') ונמצא הרי לא יצא ממצר הישות לגמרי גם אם עבודתו בכחי' יחו"ת היא באמת.

ובאמת כשלא מעם מעם ביטול היש שמצד כחי' יחו"ע א"א שתהי' העבודה שמכחי' יחו"ת עבודה אמיתית שאינו מבטל רצונו מהדברים הגשמיים והיינו גם אם ביטל הרצונות בעת התפלה, הוא רק דמיון חיצוני וכשבא לידי דבר הגשמי שוכח על הביטול או שאינו יכול לעמוד על נפשו והיינו גם להתאות תאוה כדברים המוכרחים וגם להתאות כדברים המותרים לו. וכ"ש שכעת עסקו בהדבר הגשמי כמו בעת אכילה הוא נהנה ומתענג בזה כו'. וא"כ הרי הוא בתוך המיצר ממש כו'. ונמצא דבהעבודה דיוח"ת לבד בלי הביטול דיוח"ע ה"ה בתוך המיצר וההגבלה דהגוף ונה"ב ואיך שיהי' לא יצא מתוך הישות לגמרי, ולזאת ישות וחומריות הגוף ונה"ב ה"ה מונעים ומעכבים עבודתו ומורידים אותו עוד יותר ויותר כו' :

קיצור. ימשיך ביאורו אשר רק ע"י יחו"ע תהי' עבודתו ביוח"ת שלימה ויצא מהמצרים דגוף ונה"ב.

ט) וזהו דאנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לזאת. כי ע"י קבלת כחי' אחד דהיינו כחי' יחו"ע אתכפיא סמ"א ואתהמכא השוכא לנהורא לפי שאין להם שום אחיזה בכחי' זו ונעשה עי"ז ביטול הישות לגמרי אשתיצי גושמא כו' כנ"ל. משא"כ בשכמל"ו הרי כתי' מלך אלקים על גוים כו' שיש להם אחיזה בסוף ותחתיות מדרי' זו וכן בעבודה יש לו שייכות אל הישות וא"א להיות ביטול הישות לגמרי וא"כ ה"ה מורידו לימשך אחר הישות כו'. ומ"מ אין הלכה כאנשי יריחו כי צ"ל העבודה דיוח"ת בכדי לברר את הגוף ונה"ב, דבהעבודה דיוח"ע אינו בדרך כירור כ"א בכחי' ביטול (וכמו כאכילה דשבת שאין זה כורר כו') ויש מעלה גדולה בעבודת הכירורים מצד שרש ומקור הגוף ונה"ב שלמעל' משרש הנה"א שע"ז מתוסף אור וחיות בנה"א דורכ תבואות בכח שור כו' וכשכיל זה הי' ירידת הנשמה כגוף דוקא כו'. ועבודת הכירורים הוא בכחי' יחו"ת דוקא. ולזאת צ"ל העבודה דיוח"ת אלא שצ"ל בזה ג"כ כחי' הביטול דיוח"ע אף כמעט מועיר עכ"פ שאז תהי' העבודה דיוח"ת אמיתית שלא ירצה בהתענוגים הגשמיים (וחמבין יבין שאין זה ביטול הרצונות לגמרי שמתבטל מהות הרצונות דנה"ב שזהו בהעבודה דיוח"ע דוקא שהוא ביטול הישות שמתבטל לגמרי בעצם מהותו. וכאן הוא רק שלא יהי' הרצון בפועל בגילוי כו' היינו שלא ירצה בפועל (ומכ"ש שלא יעשה כו') כי פעל

ה מ ב ו א ר ב מ " א : ראה תרי"א ד"ה ויאמר כו' לדעת טוב ורע. תרי"א ד"ה והנחש הי' ערום.

החלישות והתכנעה בנה"ב שלו שלא ירצה בפועל כו') ולא ימשך אחרי הישות בדברים המותרים, המוכרחים יהיו בכוונה לש"ש והרגש הישות שיש בע"כ בענינים אלו אינו פועל עליו לרעה ח"ו כנ"ל.

וזדו שארו"ל בפסחים דנ"ו ע"א בענין בשכמל"ו משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה אם תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה צער הביאו עבדי' לה בחשאי. בת מלך היא בחי' מל' וכידוע בענין רני ושמחי בת ציון ובענין בת היתה לאברהם אבינו כו' דבת היא בחי' מל' ומה שהריחה ציקי קדירה היינו הריח מעבודת הכירורים דבחי' יחו"ת, דציקי קדירה הן התכלין שנשארי' כשולי הקדירה שיש בזה קיוהא וחריופה. והיינו כמ"ש כמ"ש כ"ז בענין ועשה לי ממעמים שיש ב' מיני מעדנים א' ממאכלים ערבים ומתוקים והב' מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים כו' והן ב' מיני נח"ר א' מביטול הסמ"א לנמרי ע"י עבודת הצדיקים בהביטול דיוח"ע. והב' כד אתכפיא סמ"א ע"י העבודה בבחי' יחו"ת שהו"ע בירור הנה"ב והתענוגים מדבר חריף המתוכל כו', ועו"א משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה והוא התענוג מהכירורים וצריכה לירד ולהוות מציאת היש עד שימשך חיות גם להע"ש ועי"ז יהי' הכירור. תאמר היינו שתימשך ותתפשט בזה יש לה גנאי שהרי נמשך חיות גם לסמ"א ויש להם אחיזה בסוף ותחתית המדריות ובענין נחש כרוך על עקבו כו', והוא הנקרא גנאי כו', לא תאמר יש לה צער שהרי מעלת הכירורים גדול מאד כו'. הביאו לה עבדי' בחשאי והיינו שהתקינו לומר בשכמל"ו בחשאי. וי"ל דענין בחשאי היינו שיהי' בזה הביטול דיוח"ע דו"ע בחשאי וכמו צלותא בחשאי קול דממה דקה שזהו בבחי' ביטול אמיתי דוקא כידוע. וכאשר בהעבודה דיוח"ת יש בזה מעורב ג"כ בחי' הביטול דיוח"ע כנ"ל אז לא יהי' מזה יניקה ופועל הכירור בטוב כו' כנ"ל, (וזהו ג"כ ענין יחוד הוי' ואלקים שהוא יחוד יחו"ע ויחו"ת כו') :

נמצא העולה מכל הנ"ל דבחי' יחו"ת לבד בלי יחו"ע א"א שתהי' אמיתית בעצמה ובאיזה אופן שתהי' אינו יוצא בזה מן ישות הגוף ונה"ב כי יש לו שייכות אל הישות וממילא הישות מתגבר עליו וה"ה יורד ונופל ממדריותו כי ישות וחומריות הגוף ונה"ב מורידים אותו כו' והיינו לפי שבמדר' זו יש אחיזה לחיצונים הן בהכח האלקי למעלה והן בהנה"א למטה וזהו מפני שהם שייכים אל היש ומתלבשים בו ומשו"ז ג"כ יכול להיות בזה התגברות הישות שמוריד את הנפש כו' והו"ע גלות השכינה למעלה וגלות הנפש למטה כו' וצריך להיות

ב ע נ ין ר נ י ו ש מ ח י : תו"א ביאור לדיה רני ושמחי (השני).
 ב ע נ ין ב ת ה י ת ה : רמב"ן על התורה בראשית כד, א. אור התורה — להציצ
 — דיה ה' ברך.
 נ ח ש כ ר ו ך ע ל ע ק ב ו : ראה תו"ח דיה וישכם לבן פ"ו. ולהעיר מסוף
 הדרוש דיום אחשים — בהמשך והחרים תרלי"א.

בחי' הביטול ויחוד דיוח"ע מעט מזעיר עכ"פ ואז תחי' העבודה דיוח"ת אמיתית ולא יפול ממדריגתו אדרבה יתגבר על הגוף ונה"כ להכניעם ולבררם כו' ושניהם כאחד דוקא טובים שיהיו ב' הכחי' בחי' יחו"ע ובחי' יחו"ת כו' :

קיצור. יבאר דענין העבודה דיוח"ע הוא ביטול, דיוח"ת בירור והמעלה בזה דורכ תבואות בכח שור. ויבאר המשל דבת מלך, מל', שהריחה ציקי קדרה, עבודת הכירורים, הביאו לה כחשאי, ביטול דיוח"ע.

יו"ד) וז"ל מה שכתב בזהר הנ"ל דפ' חוקת מאן דנטיל סמא דמותא בלחודוי עלי' כתי' בכל עמלו כו' ומאן הוא תחת השמש הוי אימא דא סיהרא ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא כו' והיינו כשאוחז בכחי' מל' לבד בלא שמשא שהוא בחי' ז"א. עם היות דמל' היא ספי' קדושה בתכלית. מ"מ מפני שהיא מקור היש ונמשך מזה להיות מלך אלקים על גוים שיש אחיזה לחיצונים במדרי' זו ה"ה אוחז בכחי' סמא דמותא מפני שממילא יהי' בזה התגברות החיצונים שיתגברו על אור הקדושה כו' כ"א צ"ל יחוד שמשא וסיהרא להמשיך אור מבחי' ז"א שאינו שייך אל היש כלל ואין שום אחיזה לחיצונים ח"ו במדרי' זו, אדרבא במדרי' זו מתבטל היש וכולא קמי' בלא חשיב וכמו"כ יתפרדו כל פועלי און באור זה, ואז לא יהי' יניקה גם מבחי' המל' ואף שמתלבשת בהם אדרבה היא פועלת הכירור בהם כו', וכן הוא בעבודה כשאוחז בכחי' יחו"ת לבד בלי יחו"ע יפול ממדריגתו מפני שיש לו שייכות אל היש והישות מתגבר עליו ומורידו כו'. כ"א צ"ל בחי' יחו"ע ואז גם שמתלבש בהנה"כ לבררו שזהו ע"י העבודה דיוח"ת לא יפול ממדריגתו ח"ו ואדרבה יברר את תנה"כ כו' וז"ש ודא הוא חוכא קדמאה דעלמא דחמא אדה"ר הי' שאחו בכחי' מל' לבד ולא רצה בכחי' הת"ת שנקר' שמש הוי' והיינו שלא רצה בכחי' הביטול דיוח"ע להיות כביטול זיו השמש בהשמש כו' כ"א עמלו תחת השמש בכחי' מל' לבד ועי"ן נפל בתוך הקלי' וספ"א. וזהו שנתדבק בעה"ד, דעה"ד הוא בחי' מל' דרגלי' יורדות להחיות הע"ש כו' וכשמתדבק בכחי' עה"ד בלא בחי' עה"ח ז"א. אז ה"ה מתדבק במותא כי אז נעשה התגברות החיצונים כו', וז"ש בזהר דפ' ויחי אתדבקת באילנא אחרא הא ודאי מותא הוא לקבלך עה"ד רגלי' יורדות כו'. ועם היות שהוא לקבלך לבד כי רק רגלי' יורדות מ"מ אומר על זה שבקת חיי ואתדבקת במותא כי כאשר הוא בלחודוי ממילא מתגברים החיצונים, כ"א צ"ל גם בחי' עה"ח וכמ"ש המק"מ בשם הרח"ו ז"ל שהי' צריך לאכול קודם מעה"ח או שיהיו ביחד שיהי' יחוד עה"ח ועה"ד ואז גם בכחי' עה"ד לא יהי' אחיזה לחיצונים אדרבה היא מבררת אותם כו', ובחי' המל' אז בכחי' אלקים חיים ומלך עולם דהיינו שיש בזה עוד יתרון מצד הכירורים וכמו שיהי' לעתיד שהמל' תחי' בכחי' א"ח עט"ב מצד הכירורים כו' וכמשנת"ל בענין מאה"ז דר"פ חוקת דכאשר סמא דמותא אתהפך לחיים אז הוא תכלית הטוב

והחיים כו'. וזהו שדוד הי' מרכבה למדת המל' היינו שקשר מדת המל' עם הת"ת וכמו שאמר ואמרתם כה לחי שקשר וחבר בחי' כה מל' עם בחי' חי שהוא בחי' ז"א ואז המל' נק' אלקים חיים וזהו דוד מלך ישראל חי וקיים כו' (ועמ"ש בענין ואמרתם כה לחי בלקו"ת ד"ה שוש אשיש פ"ב) אבל אדה"ר שנתדבק בבחי' המל' לבד בלא בחי' הת"ת אז היא בבחי' סמא דמותא כו'. וז"ש בזה"ח שהפרידה ולקחה בר מבעלה מלובשת באילנא דמותא כו' שע"י שלקחה בר מבעלה הפרידה בבחי' ישות ופירוד ואז ממילא מתלבשת ביותר באילנא דמותא, שנעשה התגברות החיצונים והו"ע גלות השכינה כו' כנ"ל. ועמ"ש בת"ז תי' ס"ו בתחלתו כד ה' הות יחידא מיני עאלת בין טוב לרע כו' עכ"ל. וצריכים לחברה עם ז"א וכמו דוד המע"ה שחבר כה לחי כו' כנ"ל. וזהו שארז"ל בסנהדרין דל"ח ע"ב אדה"ר מושך בערלתו הי' כי שרש הסתר הערלה נמשך משם אלקים כו' כנ"ל שכשמפריד' ש' אלקים משם הוי' נמשך מזה להיות הסתר והעלם גמור כו'. וזהו מושך בערלתו הי' שהמשיך בחי' הסתר הערלה ע"י שהפריד שרש כל ההסתרים מבחי' שם הוי' שנמשל לשמש כו'.

וז"ל ג"כ דעת רשכ"י במד"ר שמוכר עה"ד תאנה היתה. תאנה היא בחי' מל' ולקח תאנה היינו שאחו בבחי' מל' בר מבעלה והפרידה מהת"ת ועי"ז הביא תואנה ויללה בעולם שנעשה התגברות החיצונים וגרם מותא כו', ולכן אח"כ כשעשה תשובה נא' ויתפרו עלה תאנה ואומר במד"ר שם א"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחיימ. פי' קלקלת עובדך ע"י פירוד עה"ד סב חוט וחיימ, היינו ענין ויתפרו עלה תאנה להכיר את התאנה בחי' עה"ד עם עץ החיים, והיינו חיבור בחי' יהו"ע עם יחו"ת כמשנת"ל שגם ביחו"ת יהי' מעורב בחי' הביטול דיהו"ע ואז הוא בבחי' חיים וטוב :

קיצור. יתרץ קושיתו, אשר זהו חמא אדה"ר דאחו במל', יחו"ת, בלא הת"ת יחו"ע. משא"כ דוד שחיבר כה לחי, כי צ"ל חיבור עה"ד ועה"ח.

יא) **והנה** כמו שנת"ל בענין יחו"ת ויהו"ע דביחו"ת בהכרח שיהי' ג"כ בחי' יחו"ע ובאם לאו הוא בחי' אתר דמותא מצד אחיות החיצונים ונופל ממדריגתו ר"ל כו'. כמו"כ יובן ג"כ הענין בעסק התורה דתושבע"פ נמשלה לתאנה ותאנה היא עה"ד כדעת הרשב"י במד"ר ור"נ בנמרא, ולכאורה נפלא הדבר איך שייך לומר על תושבע"פ שהיא עץ הדעת כו'. ובאמת מבואר כן ברע"מ פ' נשא דקכ"ד ע"ב דתושבע"פ היא אילנא דמו"ר. אמנם אין הכוונה על התורה עצמה שהיא ח"ו בחי' אילנא דמו"ר אלא מצד ההתלבשות שלה וכמ"ש כאנה"ק על מא' רע"מ הנ"ל כי הלכות התורה נתלכשו בדברים גשמיים כו' המחליף פרה בחמור

ושנים אוחזין במלית, כן כל ההלכות הם בדברים הגשמיים וכשלומד ההלכות ה"ה עוסק בענינים גשמיים יכול להיות בבחי' יש ודבר ויוכל לשכוח על ת' נותן התורה וישכח שהיא חכמתו ורצונו ית' כו'. ואינו דומה כמו תושב"כ שנגש בה יותר האור האלקי כי לא נתלכשה בלבושים גשמיים כ"כ ובפרט שבכל ענין אומר וידבר ה' ויאמר ה' וחותרם בכמה פרשיות אני הוי'. אבל בתושבע"פ לפי שנתלכשה בלבושים גשמיים ה"ה מעלימים ומסתירים על האור והוא מרגיש בלימודו רק הענין הגשמי שעוסק בו והשכל הגשמי המלוכש בו והוא רחוק מאלקות. ובפרט שכל ענין תושבע"פ הוא לברר בירורים וכמו ר"י כולחו תנויי בנזיקין הוה שמתלכש ג"כ במענות של שקר לברר האמת מן השקר, וכן בעניני איסור והיתר להבדיל בין האסור אל המותר ובין הטמא אל המטהור כו'. הרי שהיא מתלכשת בלבושים דמו"ר ממש ומשו"ז נק' אילנא דמו"ר לפי שהמברר מתלכש בלבושי המתברר ונק' ע"ש המתברר כו'.

ל"ב צ"ל עסק התורה באהוי"ר דוקא וכמ"ש בתיקונים דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא ולא יכלא לסלקא ולמיקם קדם ה'. ולכאורה הוא תמוה מפני מה לא יכלא לסלקא ולמיקם והלא היא קדושה גמורה חכמתו ורצונו ית' ואיך לא יכלא כו' אלא שזהו מצד הלבושים בענינים הגשמיים ובעניני מו"ר דכשלומד בלא אהוי"ר הנה הלבושי דמו"ר המה נדבקים בתורתו ונגרדים אחרי' ומשו"ז לא יכלא לסלקא כו' ונשארת למטה כו'. ולזאת צ"ל לימוד התורה באהוי"ר כמ"ש במש"ב פל"ט ואז יהי' לימוד התורה שלו לשמה כמ"ש במש"ב שם יעו"ש, היינו למלאות רצונו ית' וגם לקשר נפשו ולייחדה בה' ע"י התורה וכמ"ש ספ"ה ופס"א. וז"ל שם פמ"א וזהו שתקנו בתחלת ברכת השחר כו' ואתח עתיד כו' לכן מעתה אני מוסרה ומחזירה לך לייחודה באחדותך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י התקשרות מחשבתי במחשבתך ודיבורי כדיבורך ובאותיות התו' והתפלה כו' עכ"ל. ועי"ז הוא מייחד ג"כ שורש ומקור נפשו היינו בחי' מל' לייחודה בה' כו' וכמ"ש במש"ב פמ"ה עוד יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתומ"צ לשמן ע"י מדתו של יעקב אע"ה כו' וכמ"פ לעורר ולהמשיך משם ר"ר על כל הגשמות ועל מקור כנס"י להעלותן מגלותן ולייחדן ביחוד העליון אוא"ם ב"ה בבחי' נשיקין כו' דהיינו התקשרות דבור האדם בדבר ה' זו הלכה, וכן מחשבה במחשבה כו'. וזהו ג"כ ענין בירור ועליית ההלכות עצמן מהלבושים דעה"ד מו"ר כו' וכמ"ש באגה"ק סי' כ"ו על מא' הרע"מ הנ"ל דעיקר עבודת האדם ועיקר עסק התומ"צ הוא לברר הניצוצות כו'. וז"ל שם בסוף הענין וכל דברי תורה ובפרט דבר הלכה היא ניצוץ מהשכינה שהיא היא דבר ה' כדאי' בגמ' דבר ה' זו הלכה סוד מל' דאצי' המלכשת לחכ' דאצי' ומלוכשים במל' דיצי' וירדו בק"נ בשב"כ חז"ש בגמ' כל העוסק בתורה אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו פראני ואת בני כו'. וכ"ז הוא בלימוד התורה לשמה דהיינו שלומד באהוי"ר ואז עסק תורתו הוא לשמה דהיינו לקיים רצונו ית'

ולחעלות את בחי' המל' שהיא היא הדבר הלכה שלומד שנתלכשה בלבושי נוגה וכמו"כ לחעלות ניצוץ נפשו האלקית ולחעלותן ולייחדן ביחודו ית' כו'. אבל כאשר לומד תורה בלא אהוי"ר וממילא הלימוד הוא שלא לשמה וכמש"ש בפל"ט ואז גם אם אינו שלא לשמה ממש אלא לומד סתם לא יכלא לסלקא ולמיקם כו' מפני שנדבקים בה הלבושים דעה"ד טו"ר ונשאר למה כנ"ל :

קיצור. יתרץ קושינו כי תושבע"פ, תאנה, נק' אילנא דמו"ר מצד התלכשותה בדברים גשמיים וענינה לברר בירורים, ולכן בלא דו"ר לא יכלא לסלקא, גם אם אינה שלא לשמה ממש.

(יב) **אמנם** כמו שנת"ל בעבודה כענין בחי' יחו"ת דעם היות שהוא ג"כ ביסול. מ"מ אם בלא הביסול דיהו"ע מעט מועיר עכ"פ הלא יפול ממדריגתו ומתדבק באילנא דמותא כו'. כמו"כ הוא בעסק התורה כאשר לומד תושבע"פ סתם בלא אהוי"ר ולא לשמה דהיינו שאינו מערב בה בחי' עה"ח שהוא האהוי"ר והכוונה הנ"ל כ"א לומד סתם. הנה מחמת ההתלכשות בלבושים הגשמיים וכל עסקו הוא בענינים גשמיים ובשכל והשגה גשמיות ובפרט שנתלכשה בלבושים דמו"ר איסור והיתר כו'. הנה נעשה עי"ז יש ודבר ויפול הנופל ממנה וסוף הדבר הוא שילמוד שלא לשמה ממש לשום איזה פני' לכבוד עצמו כגון להיות ת"ח וכהאי גוונא כמו בשביל פרנסה וכמ"ש הרה"ו ז"ל בהקדמתו * לשער ההקדמות מהשמונה שערים וז"ל ובפרט בזמנינו זה בעוה"ר אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם ע"מ לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיות מכלל ראשי ישיבות ודייני מנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים כמעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים ועיקר מיבת מעשיהם הוא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם ככתוב כס' הזהר פ' בראשית דכ"ה ע"ב וז"ל על פסוק אלה תולדות השמים והארץ שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם ** הוא הנק' כת גבורים דעלי' אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בכנין בתי כנסיות ובמ"ד ושויין בהון ס"ת ועמרה על רישו' לא לשמה אלא למעבד לון כו'. והנה על חכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם עכ"ל הרה"ו ז"ל ואזי אותה פני' שמצד הקלי' דנוגה מתלכשת בתורתו והתורה היא בבחי' גלות בתוך הקלי' לפי שעה עד שיעשה תשובה כו' וכ"ש אם לא נמהרה נפשו עדיין וגופו ונפשו מלוכלכים בח"ן ובמחשבות רעות אשר הלבושים הצואים האלו מתלכשים כתורתו ומורידים אותה בעמקי

* נדפסה לקמן בהוספה א.

** כן הוא בגכת"ק ובנדפס בש' ההקדמות (ירות"ו תרס"ט) ועץ חיים (ורשה תרנ"א).

ולכאורה צ"ל : ומין השלישי מהם הוא כו'.

הקליפות ר"ל. ובכ"ז ודאי תורתו היא בבחי' סמא דמותא ממש ר"ל הן מצד עצם הלבושים הנ"ל שהתורה חוגרת שק עב מאד והיא כגלות בתוך הקליפות ר"ל והן מצד הישות, דכאשר עסק התורה הוא לשום איזה פני' כנ"ל ובפרט בלבושים הצואים הנ"ל נעשה יש גדול מאד ע"י עסק התורה שלו כגאווה וגסות הרוח ביותר ומתעבה ומתגשם מאד בנפשו וגופו (כי היא המביאה אותו להתענג בתענוגי בנ"א (מה שבאפשרו להשיג) מצד הישות ומצד שחשוב הוא בעיני עצמו) והוא ההיפך לגמרי מאמיתית ענין לימוד התורה שצריך להיות בכיטול וחכ' דקדושה עיקרה הוא בחי' הכיטול.

וכידוע התפרש בין חכ' דקדושה לחכ' דלעו"ו דבקדושה בחי' החכ' הוא בחי' כיטול וכמו ונחנו מה כו'. וכל מי שהוא חכם גדול יותר ה"ה בטל יותר דכל הקרוב יותר ה"ה יותר כלא כו'. וחכ' דלעו"ו הוא בחי' יש והו"ע כהן מדין וכמ"ש במ"א דיתרו הי' בחי' חכ' דקליפה לעו"ו דמשה ונתתקן ע"י כו', ומדין הוא ל' מדון וריב בחי' פרוד שנעשה ע"י הישות כו' כידוע ומבואר במ"א. וא"כ העוסק בתורה בחי' חכ' ית' צ"ל בבחי' כיטול בתכלית דעצם לימוד התורה צריך לפעול בו הכיטול להיותה חכמתו ית' כו'. והיא נקנית בפרישות ומיעוט תענוג כו' כמ"ש במשנה דפרק שני חכמים. וזה שנעשה בבחי' יש ודבר ע"י עסק התורה הוא ההיפך לגמרי והיינו מפני שאור הקדושה שבה נתעלם ונסתתר מאד בהלבושים צואים והיא בבחי' גלות בהם הרי הוא לו בבחי' סמא דמותא כו' לא כמו אמיתית אור החכ' דקדושה כו'. וזהו כל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו והיינו כשלומד תורה בלא אהו"ר (דעיון תפלה בכלל גמ"ח כמ"ש רש"י פרק מפנין דקכ"ז ע"ב ד"ה הני בהני שייכי) אז גם תורה אין לו שאין זו תורה כו'. וממילא אינם באים ג"כ לאמיתית אור התורה לכוון ההלכה לאמיתתה. וכמ"ש גבי דוד וה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ דזה שההלכה כמותו הוא מפני שהו' עמו וזהו דוקא כשהוא בטל לאלקות וכמו ב"ה שמתוך שנוחין ועלובין היו קבעו הלכה כמותו. דמפני הכיטול שלהם ה"ה כלים שיאיר בהם אור ההלכה האמיתית. וכן הוא ג"כ לכיון אמיתית הכוונה כחכמת התורה שזהו ג"כ כשהוא בטל דוקא אז הוא כלי שיאיר בו האמת כמו שהוא (ומאד קצה נפשי לראות באיזה מהבחורים הבאים (המבקשים לקבלם) אשר למדו תורה הרבה ובתבניתם ובמראיהם ובהרגש נפשם המה כמו בע"מ פשוטים ממש.

ד ע י ו ן ת פ ל ה : קשור הענינים מובן ע"פ מ"ש בלקו"ת ביאור לר"ה ולא תשבית ס"ג, וז"ל : והגם שבדברי רז"ל נזכר הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמילות חסדים. הנה ודאי דגמ"ח הוא כפשוטו ממש כי תכלית חכמה תשובה ומע"ט והלומד ואינו עושה נוח לו שתהפך שלייתו ע"פ אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיתא בגמרא ופרשי' כו'. עכ"ל.

והנה סיומ מרז"ל זה. אלא תורה וגמ"ח אינו בשי"ם (יבמות קט, ב). וז"ל ע"פ מ"ש בלקו"ת ד"ה כי תשמע בקול ס"ג, וז"ל : אמרז"ל כל האומר כו' שהפ"י הפשוט הוא שצריך שיעסק בתורה ובגמ"ח כו' כללות המצות. — ולהעיר מיבמות קה, א. אנה"ק ס"ה.

והתורה לא האצילה מרוחה עליהם כלל וכלל להיות נראה בהם איזה דקות. וזהו מפני שלימוד הוא אצלם כמו מלאכה גשמיית ממש (בשביל ההספקה או בכדי שיהי' דרשנים ומטיפים כו') בלי שום הרגש ענין אלקי בזה כו'. ובוודאי ג"כ אינם נקיים כו'. וכי ללימוד כזה תורה יקרא וכי לומדים כאלו יכוונו אל האמת כו'). ודוקא ע"י הקדמת אהוי"ר שהיא בחי' עץ חיים דאז לומד תורה לשמה כנ"ל שהיא בחי' יחוד וחיבור עה"ד בעה"ח אז היא תורת אמת כדבעי למהוי שמברר בירורים וכאילו פדאני אותי ואת בני כו' ומעלה ומייחדן ביחודו ית' כו' כנ"ל.

ונמצא כמו בעבודה הלא ביחוד"ת לכד יכול לירד וליפול וגם אינה אמיתית מצד עצמה כנ"ל כ"א כשיש ג"כ הביטול דיהו"ע, כן ויותר מכן הוא בעסק התורה אשר בלימוד התורה סתם בלי אהוי"ר יבוא ללימוד שלא לשמה ממש ומתדבק באילנא דמותא ממש כ"א כשלומד באהוי"ר אז יהי' הלימוד לשמה ואז הוא בבחי' תורת חיים כו'. וזהו שהתורה נמשלה לתאנה ותאנה היא עה"ד כנ"ל והיינו לפי שתושבע"פ שהוא בחי' מל' נתלבשה בלבושים דעה"ד מו"ר איסור והיתר כו' ומי שלוקח אותה לכד בלי עץ החיים היינו בלי אהוי"ר ולא לשמה (רק לומד סתם) ה"ה מפרידה ומורידה כו' וכמ"ש בותר דפ' חקת הנ"ל בענין העמל שתחת השמש שמפריד בחי' המל' כו' כן הוא בעסק התורה כנ"ל שמפרידה ומורידה והיא בבחי' סמא דמותא. כ"א צריך לחברה בעץ החיים ואז היא בבחי' סמא דחיי כו': **קיצור**. יבאר אשר בלימוד בלא אהוי"ר סופו שיבוא, מחמת ההתלבשות בענינים גשמיים, לשלא לשמה ממש, ונעשית לו סמא דמותא, כי ע"י הלימוד מתגאה ומתגשם. חכ' דלעו"ז יש, חכ' דקדושה ביטל ורק אז הוי' עמו שהלכה כמותו שמכוון לאמיתית הכונה.

(ג) **והנה** עץ החיים הוא בחי' פנימיות התורה וכמ"ש ברע"מ דפ' נשא ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר כו'. ובאגה"ק בביאור מא' הנ"ל בסופו למטעם מאילנא דחיי שהיא פנימיות התורה והמצוה כו'. והענין הוא דהנה תושב"כ נק' עה"ח לפי שלא נתלבשה בלבושים גשמיים כ"כ (להיותה מבחי' ז"א) ונרגש בה האור האלקי כו' כנ"ל פי"א, וכ"ש בפנימיות התורה שלא נתלבשה בלבושים גשמיים שהרי היא מדברת מענינים רוחניים בסדר ההשתל' ובענינים אלקות בכלל וגם השכל וההשגה בזה ה"ה השגה רוחניות ונרגש בה האור האלקי וכל ענינה הוא לידע את ה' ולבוא לידי אהוי"ר וכמ"ש השל"ה במס' שבועות שלו דקפ"ג ע"ב בענין לימוד התורה לשמה וז"ל וד"ת שהם מעניני הקירות וידיעות והשגות ילמדם בשביל שידע שמו ית' וגדולתו ומסתרי מצותיו ואז יתלהב לבבו ליראה אותו ולאחבה אותו וזהו שמיים בכרכת אה"ר והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך

ד ק פ ג ע ב : בדפוס אמשטרדם ופד"א והוא בפרק נר מצוה שם ד"ה ברין כו' בתורה לשמה.

ויחד לכבינו לאהבה וליראה את שמך עכ"ל וכפרם בתורת הכעש"ם ז"ל אשר הנחלנו אבותינו רבותינו הק' נ"ע ז"ל המגלים ומכארים גדולת ורוממות ה' וכל עניני אלקות המביאים לידי אהוי"ר ומלמדנו לדעת את ה' ואיך לעבדו ית' באהוי"ר כדבעי והדרכים המביאים לזה וכמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה לחבין מ"ש בפע"ח זו"ל אלא שידיעת המציאות מההשתל' היא ג"כ מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום כו' דע את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם כו' שהוא העיקר כו' עכ"ל. וכמ"ש מזה בלקו"ת בהביאור דולא תשבית יעו"ש פדו"ה (ומצאתי כתוב בכתב אמת) (וספק אצלי אם הוא כי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי וצוקלה"ה (זה קרוב יותר) או כי"ק כ"ק אאומ"ר וצוקלה"ה) בזה"ל אמרות ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בהם מוצאיתם מצא חיים אמיתיים וחי לעולם עולמו יראת בחייו להתענג על ה' בעבודה שבלב זו תפלה וג"ח של אמת עכ"ל). ולכן פנימיות התו' היא בחי' עה"ח שהיא גילוי אלקות והיא המביאה ללב שלם היינו לאהוי"ר שהוא העיקר בכל עסק התורה והמצות כו'.

ומש"ו נתגלה עיקר פנימיות התורה כדורות האחרונים דוקא וכמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל בשם האר"י"ל דדוקא כדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכ' כי דורות הראשונים לא היו צריכים לזה כי היו צדיקים גמורים ומצד עצם מעלת נשמתם שהיו ממדריגות גבוהות ה' בהם אהוי"ר אמיתית ולמדו תורה לשמה ולא היו נצרך להם גילוי פנימיות התורה וכבוד אלקים הסתר דבר וכו'. אבל כדורות האחרונים שאינם נשמות גבוהות כ"כ ונתמעטו הלבבות כו' לזאת מצוה לגלות כו' ודור אחר דור מוכרח יותר ענין התגלות פנימיות התורה לידע את ה' ושיהי' בחי' אהוי"ר כו' כי מפני ירידת מדרגת הנשמות והתתגשמות ביותר וריבוי ההעלמות וההסתרים כו' גם תופשי תורה לא היו יודעים את ה' וממילא לא היו אהוי"ר באמת כי אהוי"ר תלוי בידיעה והשגות אלקות דוקא כי איך יאהב מה שלא ידע וכמו"כ ביראה וכמ"ש הר"ח שער היראה פ"א. וכידוע שאתו"ר נולדים מהמוחין חב"ד דוקא ולכן נקראו אמות ומקור למדות כו' כמ"ש במש"ב ח"א פ"ג וכבר נת"ל פי"ב דבלא אהוי"ר גם עסק התורה יוכל להיות בבחי' סמא דמותא כו'. ולזאת כחמד ה' עלינו גילה לנו את ה' הזתר אשר נתעלם אחר פמירת הרשב"י ע"ה להתגלה כדורות האחרונים וכמ"ש בת"ז וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חכורא דילך בדרא בתראה בסוף יומיא כו'. ודור אחר דור גילה לנו בחסדו ית' אור פנימיות תורתו ע"י עבדיו הנאמנים כו'.

ולכן מצוה וחובה על כאו"א ללמוד פנימיות התורה. ועם היות כי עיקר ענין הלימוד הוא בהלכות איסור והיתר מומאה ופיהרה וכו' בכדי לברר כירורים כמ"ש באגה"ק סי' כ"ו הנ"ל וכד"ה לחבין מ"ש בפע"ח דצריך להרכות בלימוד כל התרי"ג וקיומן בפו"מ במחדו"מ

שהן ב"ע לברר בירורין אשר שם כו'. מ"מ חוכת מצוה וחוכת הוכח הוא ללמוד ג"כ פנימיות התורה כמ"ש באנח"ק שם שהיא מצוה רבה ונשאח ואדרבה עולה על כולנה כו'. ומי שאינו לומד פנימיות התורה ה"ה מתחייב בנפשו כי גם בעסק התורה יפול הנפל כו' כנ"ל באורך. ולא זו בלבד שלא יברר בירורים אדרבה כו' וכ"ש מי שאינו רוצה בלימוד הזה כ"א בלימוד הנגלה לכד ה"ה מתדבק באתר דמותא כו' וכמ"ש בזהר דויהי שהובא לעיל. ורק בה ועל ידה יזכה לאור החיים כי היא היא בחי' עץ החיים ועל ידה יבוא לידי אהוי"ר וחי בהם בעסק תורתו לברר בירורים להעלות נפשו ומקור נפשו וליחדן ביחודו ית' כו'. וזהו ג"כ משארז"ל וכולן פת במלח כו' במלח דוקא, שהיא פנימיות התורה כנ"ל פ"ד :

קיצור. יסביר אשר עה"ה הוא פנימיות התורה שלא נתלכשה בלבושים גשמיים וענינה לידע את ד' ולבוא לאהוי"ר. בעיקר נתגלה בדורות האחרונים שירדה מדרי' הנשמות ונתרבו ההעלמות. מי שאינה לומדה מתחייב בנפשו, וכ"ש חסמאן בלימוד זה.

יד' וע"פ כל הנ"ל יובן מ"ש בזהר ר"פ חקת ע"פ וזאת התורה אשר שם משה שהובא לעיל בתחילת הענין שנאמר וזאת בוא"ו לאכללא כו' בקוב"ה כו' (יעויין שם כל המאמר) דהנה זאת היא בחי' מל' אשר בנינה מהגבורות ועמ"ש בלקו"ת בהביאור דזאת חקת התורה פ"ג בענין פרה דקבילת משמאלא דפרה היא בחי' נוקבא דנוגה שמקבלת מפני שור מחשמאל כו'. וע"ז באה מצות פרה אדומת לתקן זה כו'. ולחיות שמגבורות יכול לחיות יניקת החיצונים (וזהו כמשנת"ל בענין תורה שבע"פ שהוא בחי' מל' שמתלכשת בלבושים דפור"ר ויכול לחיות בזה ירידה ח"ו כו' כנ"ל) לזאת צריכים להכרה בוא"ו בחי' אילנא דחי ועי"ז מתמתקים הגבורות ומתהפך ממירא למיתקא ונעשים חיים וטוב כו' כנ"ל וזהו וזאת התורה אשר שם משה וזאת דוקא בוא"ו לחבר עה"ד בעה"ה וזהו ג"כ מה שדרשו ע"פ זה זכה נעשה לו סם חיים, זכה לחבר את התורה בעה"ה וחיינו שעסק התורה שלו היא באהוי"ר ולשמה שזוהו ע"י העסק בפנימיות התורה כנ"ל פי"ג נעשה לו סם חיים, לא זכה שאינו מהכרה בעה"ה שאינו עוסק בפנימיות התורה וממילא אין לו אהוי"ר ולומד תורה סתם בלי אהוי"ר ולא לשמה נעשה לו סם מות ר"ל כי יורד ונפל עי"ז שנעשה יש ודבר גדול ומתגשם ביותר כו' כנ"ל באורך. ובפרט כשלומד בפגם הכרית ר"ל ה"ה יורדת בתוך עמקי הקליפ' ומתדבק באילנא דמותא ממש ר"ל :

קיצור. יבאר מרז"ל א) וזאת התורה וזאת בוא"ו ב) זכה נעשית לו סם חיים, שהוא חיבור מל' בוא"ו, עה"ד בעה"ה, עסק התורה באהוי"ר ולשמה, שהוא ע"י פנימיות התורה.

טו) והנה לכד משנת"ל פי"ג בהכרה לימוד פנימיות התורה לפי שהיא היא המביאה לידי אהוי"ר. הנה יש בזה עוד דבר מה שמועילה

ללימוד הנגלה, כי פנימיות התורה היא כנשמה לחיצונית התורה וכמ"ש בזהר פ' בראשית דף כ"ו ע"ב ע"פ ומשם יפרד והיה לד' ראשים אליו אינון ארבעה דנכנסו לפרדס חד עאל בפישון דאיהו פי שונה הלכות תנינא עאל בגיחון כו' ודא איהו רמו כו' תליתאה עאל בתדקל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא רביעאה עאל בפרת דאיהו מוחא כו' בן זומא וכן עזאי דעאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון ר' עקיבא דעאל במוחא אתמר כו' דעאל בשלם ונפק בשלם (ופי' המק"ם בקליפין דאורייתא כפשמי התורה שהן הלכות ודרשות ר' עקיבא עאל במוחא הם סודות התו' ויוכן כו' יעו"ש) וע"ש בזהר כל המאמר יעו"ש דכ"ז ע"ב סיום המא' הנ"ל ומ"ש ע"פ ויקח ה' אלקים את האדם כו' ובמק"ם מ"ש ע"ז, והיינו דחיצו' התורה תורה הנגלית היא בחי' לבושי התורה והנשמה בהם היא בחי' פנימיות התורה. וכמו שהנשמה מחי' את הגוף כמו"כ פנימיות התורה מחיה את חיצונית התורה וכשלומד פנימיות התורה אז יש לו חיות בלימוד התורה הנגלית וחי בהם וממילא הלימוד כאשר הוא בחיות ה"ה מתאים אל הכוונה האמיתית בלימודו כו', משא"כ כשאנו לומד פנימיות התורה הרי לימוד התורה הנגלית שלו היא כגוף בלא נשמה וה"ה כגוף מת בלי שום חיות וממילא גם כוונת הלימוד אינו כדבעי כו'. וזהו ג"כ מ"ש בת"ז תי' למ"ד תנינא כתי' ורוח אלקים מרחפת מאי ורוח כו' עד דאלין אינון דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכ' בקבלה כו' יעו"ש, דכלא פנימיות התורה או התורה היא יבשה בלי אור וחיות כו' והחיות היא פנימיות התורה כו' ועמ"ש מענין יבשה בוח"א בראשית דף ל"ג ע"א אמאי איקרי יבשה אר"י היינו דכתי' לחם עוני לחם עני כתי' וכ"ה בת"ז תי' כ' יבשה כשהיא יבשה ועני' היינו קודם היחוד ואח"כ ויקרא אלקים ליבשה ארץ כשנתמלא השפע מהיסוד כו' ועמ"ש בקה"י בערך יבשה. והענין הזה מבואר היטב בהקדמת הרח"ו ז"ל לשער ההקדמות הנז' לעיל והוא מלא ברכת ה' בדברים קדושים ראויים למי שאמרם, והועתקה ההקדמה הנ"ל בע"ח דפוס ווארשא (ויען שספר הנ"ל וכן ע"ה דפוס הנ"ל אינו מצוי כ"כ הנני נותן לפניכם העתקת ההקדמה הנ"ל ומהראוי שתהי' מצוי' אצלכם * ותעינו בה היטב ותמצאו טוב). וזהו ענין ודרך חיים דקאי על פנימיות התורה שהוא בחי' עץ החיים, וכאשר יש בחי' דרך חיים או ממשיך ע"י בחי' נר מצוה ותורה אור שנת"ל פ"ב שע"י תומ"צ ממשיך בחי' גילוי אוא"ם והיינו כשיש דרך חיים בחי' פנימיות התורה ואז וחי בהם בעסק התורה והמצוה שלו כו'.

קיצור. יוסיף אשר פנימיות התורה היא כנשמה לחיצונית התורה הגוף, ונותנת בה חיים. כשיש דרך חיים, פנימיות התורה, ממשיך ע"י נר מצוה ותו"א.

זו) והנה כאן מקום אתי ומוכרח הדבר לעורר על ענין א' אשר רבים מועים בו והוא גרמא בנזקין בהעדר העבודה באהוי"ר באמרם מה אנו ומה עבודתנו שיהי' לנו אהוי"ר באמת ואיך נתבע מעצמינו ענין האהו"ר אחרי אשר פחותים אנחנו במדרגתנו, וכשלומדמים ומדברים בענין אהוי"ר הוא אצלם כדבר שחוץ להם היינו שמוגבה ומרומם מהם ולא יעלה על דעתם גם לתבוע זאת מעצמם מפני שפלות מדרגת עצמם ועילוי מדרגת אהוי"ר ומה שייכים המה לענינים כאלו. וכ"ז הוא מעות דמוכח מזה שנצטוינו ע"פ התורה במצות אהוי"ר שהן מתרי"ג מצות אשר כאו"א מחוייב לקיים כל התרי"ג מצות וכא כנגלגולים בשביל זה בכדי לקיימם כולם. והלא אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו וכשהוא מבקש אינו מבקש אלא לפי כחן ואם נאמר שאין ביכולת כאו"א לבוא לידי אהוי"ר איך נצטווה על זה אלא בהכרח לומר שיש ביכולת כאו"א לבוא לידי אהוי"ר. והאמת הי' כדבריהם אם הי' ענין האהבה רק כמו אחבת אברהם אע"ה והיראה כמו יראתו של יצחק אע"ה וכדומה בצדיקים גמורים ואזי יש מקום לומר מי יערב לבו לגשת למעלה ומדרי' זו (ומ"מ גם בזה אין שום אדם פפור מזה, וכמ"ש בסש"ב פמ"ד בענין מדרי' משה וכ"ש במדרי' אבות העולם כו'), אבל באמת יש באהבה וכן ביראה כמה מעלות ומדרגות וכל אחת נחלקת לכמה בחי' ומדרי' לאין קץ כל חד לפום שיעורא דילי' (היינו לפ"ע השנתו. כי באמת האהבה יש בכאו"א בעצם טבע הנפשות בעצמן מפני שכל נשמה היא חלק אלקה ממעל אצולה מע"ם העליונות, ובירושה לנו מאבותינו כו'. אלא שצריכין להביאה מההעלם אל הגילוי והוא ע"י הדעת וההתבוננות כו'. וזאת הוא שנצטוינו שיהי' התגלות האהבה בלב ויש בזה כמה בחי' ומדרי' כפי הדעת וההשגה וכמה שצריך לייגע בהתבוננות כו' (עמ"ש במידור בהערה לתיקון חצות ועמ"ש בסש"ב פמ"ב). וזה לפי מעלת ומדרי' הנפש במקור חוצבה כו') כמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה דא קוב"ה דאיתו אתידע (בדעת והשגה) ואתדבק (באהבה) לכל חד לפום מה דמשער בליבי' כו' וכמ"ש בסש"ב פמ"ד.

וענין האהבה הוא שאוהב את ה' ונמשכת נפשו אליו וחפץ לדבקה בו מפני השגתו בגדולת ורוממות ה'. וכמו שיש בטבע בנפש להמשך אל הדבר הטוב ונאה, כמו"כ כאשר מתבונן עוצם העילוי דאוא"ם ב"ה איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע ויתבונן בפרטי' המדרי' בזה בבחי' הדקות והרוחניות וכשיבין וישוג הענינים האלו ויתבונן בהם בהעמקת והתקשרות דעתו בהם יומשך נפשו אל האור האלקי ויחפון לדבקה בו, וכשישיג ויתבונן איך שכ"ז הוא הארה לבד שאין ערוך לגבי העצמות שמופלא ומרומם מזה וכולא קמי' כלא חשיב כו', הנה הרגש

ההפלאה והרוממות דאוא"ם מעורר האהבה בנפשו שנמשכת לדבקה בעצמות אוא"ם ובוזת יחפוץ ולא יחפוץ בשום דבר נשמי ורוחני בלתי לת' לבדו (והו"ע ועמך לא חפצתי כו' כידוע). ובס"ב פרק הנ"ל מבואר האהבה השווה לכל נפש מישראל וירושה לנו מאבותינו והיא האהבה הנפשי אויתך כלו' מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמיתים לכך אויתך פי' שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונת מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו וכן כשהולך לישן מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו. כך אני מתאוה ותאב לאור א"ם ב"ה חיי החיים האמיתיים להמשיכו בקרבי ע"י עסק התורה בהקיצו משנתי בלילה דאורייתא וקוב"ה כולא חד, ואהבה רבה גדולה מזו והיא מוסתרת ג"כ בכל נפש מישראל בירושה מאבותינו היא מ"ש בר"מ כב"א דאשתדל בטר אבוי ואימי' דרחים לון כו'. והיא האהבה המבוארת בספ"י, וי"ל דבכלל זה הוא ג"כ האהבה הב' המבוארת באנה"ק סי' י"ח ד"ה כתיב מה יפית והיא האהבה והתאוה שהנפש מתאוה ואהבת וחפיצה לדבקה בה' לצרור בצרור החיים וקרבת אלקים טוב לה מאד וכו' תחפוץ ורע לה מאד להתרחק ממנו ית' ח"ו כו' שזהו ג"כ מצד כי אתה אבינו וכמובן שם לקמן. וגם י"ל דאהבה זו שבאנה"ק הנ"ל שייכה למ"ש בס"ב פ"ך אלא ששם הוא בכחי' רצון וכאן הוא בכחי' אהבה :

קיצור. יכריח אשר ביכולת כאו"א לבוא לאהוי"ר והן מתרי"ג מצות שכאו"א מחוייב לקיימן, ויבאר כמה מדרי' באהבה וישנם במעב הנפשות, אלא שנצטוו לגלותן ע"י הדעת וההתבוננות.

(יו) **והנה** בכל מדרי' אהבה קרוב מאד אל האדם לבוא אליהם מפני שבעצם ישנם בנפשו במענו ורק צריך להביאה להתגלות בלבו וזה דבר האפשר בכל אחד ואחד לפום שיעורא דילי' וכמ"ש בס"ב פי' הנ"ל, דלהוציא אהבה זו המוסתרת מהעולם ותהסתר אל הגילוי להיות בהתגלות לבו ומוחו לא נפלאה ולא רחוקה היא אלא קרוב הדבר מאד כפיך ובלבדך לעשותו. וכמו בגשמיות יש במעב אהבה לדבר המוב והמעולה וכשרואה דבר טוב ומתבונן בטובו ה"ה מתעורר באהבה לזה וכן באדם שלא ידעו מעולם כשיודע אותו ומכיר את מעלתו ה"ה אוהב אותו וחפץ להתקרב ולהתדבק בו. כמו"כ הוא ברוחניות כשיודע ומכיר את המוב והעילוי שבאלקות והיינו איך שהוא ממלא כ"ע וסוכב כ"ע ואיך שכולא קמי' כל"ח כו' כנ"ל פט"ז, ה"ה מתעורר באהבה וחפיצה לדבקה בו ית'. והיריעה היא הלימוד שלומד ענינים אלו. ואח"כ ההתבוננות והעמקת הדעת בזה. וכשמתבונן ומעמיק דעתו בזה מתעורר באמת ובאה' ותשוקה גדולה ונמשכת נפשו אליו ית' לדבקה בו ע"י עסק התורה והמצות ומתרחק מהדברים שאינם לה' ולתורתו, והיינו מכל הדברים הגשמיים וכל חפצו הוא לדבקה בו. ובוה יש כמה בחי' ומדרי' באופן האה' והתשוקה כדביקתו ית' וכהתרחקותו מהדברים החומרים כו'. וזה תלוי באופן ידיעתו והשגתו וכאופן ההתבוננות והעמקת דעתו, דכל מה

שיודע ומשיג יותר ומתבונן ומעמיק דעתו יותר ה"ה בא לידי אהבה גדולה ואמיתית יותר. ובודאי צריכים בזה יגיעה הן בהידיעה וההשגה לידע את הענינים וכ"ש בהתבוננות והעמקת הדעת שצריך לזה יגיעה וזמן וכמ"ש במש"ב פמ"ב שצריך יגיעת נפש שלא תכבד עליו העבודה לייגע מחשבתו להעמיק ולהתבונן בגדולת ה' שעה גדולה רצופה כו' יעו"ש. כי גם בגשמיות בלי התקשרות דעתו בהדבר לא יתעורר באה' אליו כו' וכמ"ש בלקו"ת בהביאור הכ' דוידעת ולזאת צריכים יגיעה בהעמקת הדעת והתבוננות אבל ע"י יגיעה יכול להגיע לזה :

קיצור. יבאר אשר ע"י ידיעה התבוננות והעמקת הדעת ביגיעה קרוב הדבר לעורר האהבה.

יה) **וכהקדמה** אל הידיעה וההשגה שידע וישיג היטב ענין אלקי ובפרט אל התבוננות להיות נתפס ונדבק במוחו ויתקשר היטב בזה ויתעורר באהבה. הנה בכדי להיות כלי מוכנה לזה צריך לזכך תחלה כללות חומריות גופו שלא יחשך על כחות נפשו, והוא בכ' דברים הא' בסיגופים בעניני אכילה ושתי' ושאר תענוגים למעט בתענוגים הגשמיים אפילו בדברים הפשוטים כמה שיש באפשרו מצד קיומו ובריאותו. וזה ביכולת כאו"א לכוף א"ע בפועל הענינים שלא יאכל כ"כ וכדומה בדברי תענוגים שלא לעשותם כמו שלא למייל וכדומה. ואף גם אם בשעה הזאת לא ילמוד ג"כ מ"מ הכפי' שכופה א"ע שלא לעשות מה שחפץ לכו בכדי לאכפיא לסמ"א ה"ז משכר את חומריות גופו (ובתנאי שלא יעסוק בעת ההיא באיזה ענין גשמי אחר אשר נפשו הטבעית מתאו' וכ"ש בהוללות או בליצנות ח"ו) וכמ"ש במש"ב פכ"ז וכן אם בולם פיו מלדבר דברים שלכו מתאוה כו' ובפרט אם בעת **החיא ה"ח** עוסק בתורה וכמ"ש במש"ב שם כגון שחפץ לאכול ומאחר מעודתו עד לאחר שעה או פחות ועוסק בתורה באותה שעה כו'. וכן בשעה שחפץ למייל עד"מ הוא עוסק בתורה באותה שעה כו'. והב' הוא הכימוש שמכמש א"ע בהכימושין המבוארין במש"ב פכ"ט והו"ע יגיעת בשר לכמש את הגוף להכניעו המבואר במש"ב פמ"ב וזהו הקדמה שיהי' כלי מוכנה להשגה והתבוננות והתעוררות אהו"ר כו'.

והנה באהבה דנפשי אויתך ג"כ קרוב מאד לבוא לזה עי"ז שמתבונן איך שאו"א"ם כ"ה הוא חיי העולם בכלל וחיי נפשו בפרט וכשמעמיק דעתו בזה מתעורר באמת באה' ותשוקה גדולה אל האלקות וחפץ באמת שיאיר לו האור האלקי בנילויו ובחפץ זה הוא עוסק בתורה שע"ז מאיר האור האלקי בנילויו בנפשו דהתורה היא חכ' ורצונו ית' ואורייתא וקוב"ה כולא חד כנ"ל פמ"ז בשם המש"ב פמ"ב. ובודאי יש בזה ג"כ כמה כחי' ומדרי' באה' והתשוקה והוא ג"כ לפ"ע השגתו והעמקת דעתו כו' אבל

ו ה נ ה ב א ה ב ה : לכאורה מקום ענין זה הוא בסוף פרק הקודם. וצ"ע.

כללות הענין לא נפלאה היא ולא רחוקה היא כלל וכיכולת כאו"א לבוא לזה כל חד לפום שיעורא דילי' זה מעט וזה הרבה כו' וכתחלה הוא במעט ואח"כ מוסיף והולך כו' :

קיצור. יעודר אשר כהקדמה לידיעה והתבוננות צ"ל זיכוך גופו ע"י סיגופים וביטוישים. יבאר האהבה דנפשי אויתך.

(י) וכן הוא בענין היראה שהיא ג"כ טבעית ומומרת בלב כל ישראל שלא למרוד בממ"ה הקב"ה וצריך להוציאה מהעלם אל הגילוי ע"י ההתבוננות כשמתבונן בגדולת א"ם ב"ה ומלכותו אשר היא מל' כל עולמים עליונים ותחתונים ואיהו ממכ"ע כו' ומניה העליונים ותחתונים ומיחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כו' והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומכיט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. וע"כ צריך לעבוד לפניו כאימה וכיראה כעומד לפני המלך ויעמיק במח' זו כו', וכמ"ש במש"כ פמ"א יעו"ש. ובפמ"ב כ' והנה כל אדם מישראל יהי' מי שיהי' כשיתבונן בזה שעה גדולה בכל יום איך שהקב"ה מלא ממש את העליונים ואת התחתונים ואת השמים ואת הארץ ממש מלא כל הארץ כבודו ממש וצופה ומכיט ובוהן כליותיו ולבו וכל מעשיו ודיבוריו וצעדיו יספור אזי תקבע בלבו היראה לכל היום כולו כשיחזור ויתבונן בזה אפילו בהתבוננות קלה בכל עת ובכל שעה יהי' סו"מ וע"ט במחדו"מ כו'. וע"י התעוררו' היראה לבד זאת שיהי' עי"ז שלם בסו"מ וע"ט שלא למרות ח"ו עיני כבודו כו' כמ"ש במש"כ שם עוד זאת שעיי"ז תהי' עסק תורתו וקיום מצותיו בכחי' עבודת עבד לעשות רצונו ית' ולא בשביל הנאת עצמו כלל כ"א למלאות רצונו ית' ולעשות נח"ד ליוצרו שנח"ד לפני שאמרת ונעשה רצוני כו'. ויש לו ג"כ תענוג בזה, והיינו שמתענג בהעונג שלמע' כו'. ומשו"ז העבודה היא בשמחה כו' כמ"ש במ"א. (וענין זה דרך לעשות נח"ד יש ג"כ בהאה' דכברא דאשתדל כו' כמ"ש בספ"י וספמ"א. ומ"מ י"ל שיש בזה חילוק בין אה' ליראה דכאהבה יש לו עונג וטוב לו בזה שיש יחוד קוב"ה ושכינתו' בתחתונים, וכיראה הוא בכחי' ביטול ביותר, והיינו שאינו באופן כזה שלו טוב מזה (כי אינו שייך להתפשטות זו ג"כ) אלא שטוב לו מהעונג שלמעלה לבד וכות הוא מתענג כו'. ולמעל' מזה הוא שמתענג בזה שיש יחוד קוב"ה ושכינתו' בתחתונים אבל הוא התענוג העליון עצמו כי העבד הוא כמו האדון עצמו ודבר אחד אתו ולזאת תענוג העליון הוא עצמו תענוג שלו כו') וצריך להיות שתיים אהוי"ר וכמ"ש במש"כ פמ"א :

קיצור. יבאר אשר גם היראה טבעית בלב כל ישראל וצריך לגלותה ע"י ההתבוננות. על ידה באה השלימות בסו"מ וע"ט ועסק התומ"צ הוא בכחי' עבד. (אופן התענוג באהבה או ביראה).

ו י ש ל ו ג"כ : החילוקים בתענוג שזכרו כאן ראה בביאור יותר ב"ה ימרי ד"א תלכו (ש"פ ראה בהמשך יו"ט שר"ה, תרס"ו).

כ) וע"ז נצמוינו לייגע עצמינו בהתבוננות והעמקת הדעת בענינים הנ"ל ולהתעורר באהוי"ר והן הגדפין לעסק התוהמ"צ, וצריך כאו"א לידע נאמנ' אשר ביכלתו לבוא לאהוי"ר (ע"י ההתבוננות והעמקת הדעת כו') אם במעם או בהרבה כו' ומחוייב הוא בדבר הן מצד קיום המצות האלו בעצם והן מצד קיום התו' ומצות שהוא על ידן דוקא. ומחוייב הוא לייגע א"ע ובא יבוא אליהם כו'. וכשלומד בדא"ה בענינים השייכים לאהוי"ר (ובאמת הוא כן בכל ענין אלקי שלומד הוא שייך לאיזה מדה פרמית) חלילה לו לחשוב שאין זה שייך אליו ולעבודתו שאינו בערך זה וידע שזה שקר ומעות גמור הגורם לו העדר העבודה ועסק תורתו ועבודתו המה שני דברים מופרדים ושניהם בלתי אמיתים כלל. כ"א בהענין שלומד יתפלל בו אחת ושתיים ושלוש וכו' ויתבונן ויעמיק דעתו היטב בהענין ויתעורר עי"ז באהוי"ר. ואם בתחלה יפעום רק מעט טוב יוסיף וילך ויתעלה מדרגא לדרגא הלוך ונסוע כו'. וכאשר יאיר נפשו כאור אהוי"ר או יתעלה משפלותו ופחיתותו בכפיות הכחות הטבעיים שלו ויתעלה במדריגתו, ולא כמו שמועים וחושבים איך יתבעו מעצמם ענין אהוי"ר והלא הם פחותים במדרי' כו' כנ"ל רפמ"ז. אדרבה סיבת פחיתותם היא העדר האהוי"ר וכשיהי' אהוי"ר יתעלו במדריגתם. וכמו שנת"ל שע"י שאוהב את ה' וחפץ לדבקה בו ה"ה מתרחק מהדברים שהן הפכים מאלקות וכל ענין האה' הוא ההעקקה וההזזה ממקומו הראשון כו' והיינו שנעתק מעניניו הגשמיים והגופניים ומתקרב ומתדבק באלקות כו' כמ"ש במ"א. ומכ"ש שהאה' היא מקור לוע"ם והיראת ה"ה מקור לסו"מ דבכלל זה הוא ג"כ כפיית הכחות הטבעיים וכמו שנת"ל פ"ד בענין הלאו דולא תתורו כו'. וגם הוע"ם ע"י הירא' היא בבחי' עבודת עבד כנ"ל פי"ט ובהעדר העבוד' באהוי"ר באמת הוא שפל ופחות שנמשך אחר הנה"ב לחפוץ ולהתאוות כל הדברים הגשמיים ונמשך אחריהם כי מה ימנע אותו מזה, ועיר פרא אדם יולד והמדות הטבעיים חזקים המה בתולדותם ואקדמה מענית' כו'. ורק ע"י אהוי"ר עי"ז הוא מתעלה משפלותו ופחיתותו כו'. ועסק התורה שלו וקיום מצותיו המה כדבעי ע"י האהוי"ר כנ"ל וע"י כל זה ה"ה עולה ממדרי' למדרי' כו'. היוצא מכ"ז שכאו"א צריך לתבוע בעצמו העבו' דאהוי"ר וצריך לייגע בזה תחלה בלימוד להשיג הענינים היטב ואח"כ בהתבוננות והעמקת הדעת ויעלה וייגע אליהם כל חד לפום שיעורא דילי' ועוד יתעלה בעילוי אחר עילוי ממדרי' למדרי' כו' :

קיצור. מסיק אשר כאו"א יכול ומחוייב לייגע להתעורר באהוי"ר. ע"י אהוי"ר מתעלה משפלותו בעילוי אחר עילוי.

כא) והנה ע"פ כל הדברים הנאמ' לעיל תדעו ותבינו נחיצות והכרחיות עסק פנימיו' התורה ואשר היא עיקר חיינו. ואם כי בזמן ביום צריכים לעסוק יותר בתו' הנגלית בכדי לברר בירורין כנ"ל פי"ג בשם אגה"ק. אבל זה גופא שיהי' עסק התו' רצוי ומכוון אל אמיתית הכוונה

הוא ע"י עסק התו' הפנימיות ובה דוקא יחי' בלימוד התו' הנגלית. ובלעדך אין לימוד הנגלה רצוי ומכוון כלל כי ח"ו יפול הנופל ממנה. שנעשה יש דובר ויורד ונופל ח"ו ומתדבק באילנא דמותא ר"ל, כ"א כאשר עוסק בפנימיות התו' ומתחבר עה"ד בעה"ח כמשנת"ל פי"ג י"ד ומ"ו הפרטים בזה אז נעשה לו לימוד הנגלה בחי' סמא דחיי כו'.

קיצור. תוכן הנ"ל בהכרחיות עסק פנימיות התורה.

(כב) **ועתה** עלי להודיע לכם מטרת התיסדות אגודתנו. תדעו אשר מטרת יסוד אגודתנו אינו רק להחזיק בחורים שיעסקו בתורה. במלות אחרות, יסוד אגודתנו אינו להגדיל ולהרחיב עסק התורה הנגלית כ"א זאת היא תכלית יסוד אגודתנו, אשר הבחורים העוסקים בתורה הנגלית יהיו יהודים (אידיען) יראים ושלימים עם ה' ותורתו. וכבר פירשנו שיחתנו כמ"א (במכ' המתחיל * גודה לה' על כל הטוב) הדבר אשר הביאנו לייסד אגודתנו כאשר ראה ראינו אשר התורה חוגרת שק עב מאד ועוסקי' שלא לשמה כלל, והרכה מהצעירים הלומדים תורה אין בהם יראת שמים כלל והמה ותורתם משוקעים באתר דמותא ממש ר"ל. ולא די להם ברעה הזאת עוד מרעה אל רעה ויצאים ונעשים מורי הוראות בישראל ורכים חללים יפילו ר"ל ה' ישמרנו מהם, ולתכלית זה נתעוררנו לייסד אגודה להחזיק בחורים העוסקים בתורה לשמרם מהדברים המזיקים ולהשתדל בכל האפשרי — בעזרתו ית' — לנמוע בהם איזה הרגש פנימי ביראת ה' ואהבת ה' וידעו כמה הם עוסקים, מה הם לומדים (היינו חכ' ית') ובשכיל מה הם לומדים ויחיו בלימוד תורתם, ובאשר דרך החיים המביאה לזה היא לימוד פנימיות התורה כמשנת"ל, לזאת שמנו יסוד ועיקר אשר כל או"א ילמוד דא"ח זמן נכון ביום. ועם היות שיותר זמן יתנו על עסק התורה הנגלית אשר כן צ"ל כנ"ל. וע"ז אנו משגיחים שילמדו הרבה בגפ"ת ובלומוד הנרצה שית' לקמן. מ"מ עיקר ויסוד הדבר הוא הלימוד בדא"ח שידעו את ה' ומתוך כך יבואו אל יראת ה' ואהבת ה' כו' וכמשנת"ל באורך. והגבלנו ע"ז שכאו"א ילמוד לא פחות מארבע שעות ביום דא"ח (שזה ערך שלישי מחשעות שעוסקים בתורה ביום. ועמ"ש בלקו"ת בהביאור דולא תשבית פ"ה. וכן שמעתי מפורש מכ"ק אאמו"ר וצוקלה"ה נ"ע זי"ע אשר בחול צריכים ללמוד שלישי חסידות ושני שלישים נגלה):

קיצור. מטרת אגודתנו — עסק בתורה בהרגש פנימי באהוי"ר. הדרך לזה ע"י לימוד דא"ח, זמן קבוע בכ"י (בימות החול שלישי בדא"ח, ב' שלישים כנגלה).

(ג) **והנה** הבחורים הראשונים אשר אתם נתיסדה אגודתנו ידעו את מטרת יסוד אגודתנו, וגם המה בחרו וחפצו בזה, וקיימו וקבלו

ה ת י י ס ד ו ת א ג ו ד ת נ ו : הכוננת להתיסדות ישיבת "תומכי תמימים".
* גזמס לקמן בהוספה ב.

עליהם בנפש חפיצה לעסוק בדא"ח כפי זמן הנ"ל ובלמוד הטוב ות"ל עשו פרי והצליחו. וגם עתה ת"ל רבים מהבחורים הולכים בדרך הזה ומתאימים אל הכוונה האמיתית והולכים ועולים ת"ל. אמנם יש ג"כ רבים אשר במשך הזמן נתעלם מהם הכוונה האמיתית. וכיותר בא הדבר בסיבת אשר נקבצו ובאו במשך הזמן בחורים חדשים אשר לא ידעו כלל מעסק החסידות ואם כי אינם הפכיים ח"ו אבל מעסק החסידות אינם יודעים, ובאו רק בשביל לימוד הנגלה, ועי"ז רוח זר הופיע בכיה"מ לאמר אשר עיקר הכוונה הוא רק בלימוד הנגלה, ולימוד החסידות הוא כמפל ח"ו, וכן המה נוהגים בעצמם אשר העיקר בנפשם הוא לימוד הנגלה וחסידות לומדים רק בכדי לצאת י"ח לבד. וממילא מוכן אשר המה ולימוד תורתם אינם כלל וכלל כפי הכוונה הרצויה בעסק התורה ובמציאות עצמן במצבם ומדריגתם הרוחני. ולזאת הנני להודיעם בפעם הזאת אשר לא זאת היא מטרת כוונתינו, כלל לא. כ"א תכלית כוונת התייסדות אנודתינו הוא בשביל לימוד החסידות כאשר הוא עיקר חיינו וזוה דוקא יחיו בלימוד התורה הנגלית, ויהי' המה ועסק התורה שלהם רצוים לפני ה' נותן התורה:

קיצור. יש מועים בהמטרה ולכן חוזר ומודיעם.

כד) **והנה** עיניכם הרואות אשר אנחנו קבלנו עלינו בל"נ להשלים כל מחסוריכם ובאות ובחפץ נפשינו אנחנו משתדלים בזה למען יהי' לבכם ודעתכם פנוי' לעסק התורה ועבודת הוי'. אמנם מי שאינו מקיים תנאי מודעה הזאת בלימוד דא"ח ד' שעות בכל יום להוי יודע אשר הוא נהנה מאתנו שלא כדון:

קיצור. מי שאינו מקיים הסדר נהנה שלא כדון.

כה) **ובאשר** חזוק וקיום כל דבר הוא הקביעות זמן, ובפרט בעסק דא"ח אשר יש זמנים המסוגלים דוקא ללימוד הזה. ויש זמנים אשר בהם נחוץ ללימוד דא"ח. וגם בד"כ טוב ללימוד דא"ח בשני זמנים ביום, הנה הזמן המסוגל ללימוד דא"ח הוא בבקר קודם התפלה שאז מאיר מלמעלה מבחי' לובן העליון דאתערותא דילי' הוא בבקר דאכרתם וכמ"ש בתו"א ד"ה וישכם לבן בבקר. ובזמן הזה ילמדו לכה"פ ב' שעות והיינו בשעה שביעית ומחצה יתאספו כולם אל תזאל הגדול (ולא ילמדו על הקוואפירען או במקומות אחרים כ"א יבואו כלם בהזאל הגדול כמו אל לימוד הנגלה) אחרי הנחת תפלין וקריאת שמע ואחר שתיית מיי, וילמדו ב' שעות רצופות עד שעה תשיעית ומחצה. ואם באפשר שיתחילו בשעה שביעית יותר טוב מצד זמן התפלה שלא יתאחר. הלומדים בפ"ע יעשו אגודות כל אגודה מחמשה או ששה בחורים או יותר אשר ילמדו ענין א'. ואין כוונתי שאחד יאמר והשאר ישמעו, אלא שכולם ילמדו רק שלא ילמדו כל או"א ענינים שונים, אלא כל אגודה תלמוד ענין אחד, וידברו איש אל רעהו כהכנת

הענין וגוף הלימוד ילמדו או כולם יחד או שנים שנים, וכל האגודה תלמוד על שלחן מיוחד בכדי שלא יתבלבלו הענינים וגם לבעלי האגודה האחת יהי' מקום מרווח שיוכלו ללמוד שנים שנים ולא יבלבלו זה א"ז. וכל דרוש שלומדים יחזרו עליו פעם או שתיים כפי הדרוש כי כפ"א א"א לידע את הענין לאמיתתו כ"א בפעם השניה או השלישית יכולים לבוא על אמיתית הענין, וגם עי"ז וקלט הענין אצלם וידעו אותו, והשומעים מהמשפיעים הרשב"ץ שי' והר"מ שי' ישמעו מתוך הספר דוקא, וישמעו היטב מה שלומדים, ואח"כ יחזרו בפ"ע מה ששמעו ויחזרו שנים ביחד לא פחות ויחזרו היטב את הדברים ששמעו ומה שלא יזכרו או לא יבינו ישאלו מהמשפיע, והנערים המתחילים אשר אינם יודעים עדיין כדא"ח ללמוד עמהם הר"מ מועמבין שי' ויסבור להם ויכניסם את הדברים היטב עד שיבינו וגם המה יחזרו אח"כ בפ"ע שנים שנים. והנני ממנה את הרי"ק ז"ם שי' להשגיח על זמן בואם אל לימוד החסידות ומהוייב הרי"ק לבוא אל הזאל בשעה שביעית ומחצה ויראה אם באו כולם אל הלימוד. ומי שלא יבוא בזמנו יורשם בפנקס (וכזמן שהרי"ק יהי' במסחר האתרוגים אני מבקש את המשג' הרוז"ו שי' שהוא ישגיח ע"ז) ואם לומדים באופן שכת' לעיל ישגיח ע"ז הר"מ מועמבין וגם הרי"ק ישגיח ע"ז. והקביעות זמן הב' יהי' בלילה, כי בלילה צריכים ללמוד דא"ח וילמדו בערך מקודם שעה מ' עד שעה י"א, ואותן שא"א לישב עד שעה י"א והולכים קודם שעה י"א לישן, יתחילו ללמוד קודם שעה מ' בא.פן שילמדו כ' שעות רצופות דא"ח. וזה יהי' ע"פ השג' המשגיח הרוז"ו שי' וכפי שיסדר הוא איזה מתכחורים אינם יכולים לישב כ"כ ומתי יתחילו בלימוד הדא"ח, והרי"ק שי' ישגיח שיקיימו כפי שיסדר המשגיח ואופן הלימוד בלילה יהי' כמו שנת"ל בלמוד הבקר. וכ"ז לבד למוד התניא שבין מנחה למעריב, ואותן אשר יתראו בעסק דא"ח יענשו כפי מדת התרשלותם. ומי שנראה שאינו נותן א"ע ללימוד דא"ח יגרש לגמרי מאגודתינו, ואותן העומדים בבקר בהשכמה ילמדו כל העת שקו' התפלה דא"ח, כי בד"כ קודם

ה ר ש ב " ז : ר' שמואל בצלאל ברי' שלום שבתי שעפ"ל. תולדותיו ראה בהתמים חוברת א ע' סז ואילך.
ו ה ר " מ : ר' מיכאל בלינער — מנעוהעל. ראה אודותיו בהערות לתורת שלום סי' השיחות ע' שכב.
ה ר " מ מ ז ע מ ב י ו : ר' משה מועמבין. מחסידי אדמו"ר מהר"ש ג"ע. תלמידו של הרב ר' אברהם מועמבין וחברו של הרי"ש גרוגס אסתרמן. נפטר בשבט תרע"ה בליובאוויטש.
ה ר י " ק ז " ס : ר' יעקב קאפיל ועליקסאן. בן הרב ר' אברהם — הנק' דער מ"ץ — שהי' רב בליובאוויטש בימי הצ"צ.
ה ר ז " ו : הרב ר' זאב וואלף (תר"ח—תרע"ע), בנו של ר' משה אברהם לעוויטין וחתנו של הרב ר' גרשון בער מפאנהאר.
ק ו ד מ ה ת ס ל ה : להעיר מפרשיי (ברכות ה, ב) ד"ה סמוך ולקו"ת ביאור לדי"ה תורה צוה סס"ד. משאי"כ לימוד דא"ח ראה לקו"ת סד"ה תחת אשר לא עבדת, ולהעיר מתנהות מלא הרועים בכרכות שם.

התפלה א"צ לחיות לימוד אחר כ"א לימוד דא"ח, ושעות היום מספיקות ללימוד הנגלה. ונגד זה הרשות בידם למעט בלימוד דא"ח בלילה (כאופן שיתאים שיעור זמן הנ"ל) אבל מקצת דא"ח צריכים ללמוד בלילה, כי הזמן הזה צריך לדא"ח.

יום הש"ק קדוש יהי' כולו על עסק דא"ח ובר"כ צריכים לשמור מאד הזמן ביום הש"ק לעסוק בו בתורה ולא לפנות ח"ו לדברי הבאי אשר גם בימות החול צריכים להזהר בזה וביותר בש"ק כי קדוש היום לד' אלקינו וניתן לישראל לשבוע ולהתענג מטובו ית' והטויל ביום הש"ק הוא בלתי מרוצה כלל וכלל, ולא מצאנו שהותר ביום הזה רק לישן יותר מעט מכל יום, וכן לענגו באכו"ש, אבל בתנאי שיהי' לכבוד שבת, והיינו שירגיש שזה לכבוד שבת ואימת שבת עליו היינו הביטול הכללי דשבת עליו (וכידוע דשבת הוא עליית חיצוניות העולמות ג"כ והכל עולה למעלה ובפרט ע"י תפלה דשבת כתעל' נפשו כו' וידוע דתפלות דשבת וסעודות דשבת שייכים המה זל"ז) אבל לבטל הזמן בשבת בדברי הבאי ח"ו הוא עון גדול ר"ל, ובפרט בענין הטויל בש"ק שאז כל העולם מטיילים לא ינסה מרע ח"ו ושומר נפשו ירחק מזה :

קיצור. זמן מסוגל ללימוד דא"ח בבוקר קודם התפילה. זמן נחוץ ללימוד זה — בלילה. ויפרט זמני הלימוד ואופנו. יום הש"ק כולו לדא"ח. שמירת הזמן בש"ק.

(כו) **עוד מילין לאלקה.** הנה בשל"ה דקפ"א ע"א הביא בשם המד' דקובע עתים לתורה ה"ז מפר תורה כו' והקשה ע"ז הלא קביעת עתים לתורה היא המעלה הראשונה שעלי' האדם נשאל כו' (בירושלמי פ"ט דברכות אי' העושה תורה עתים ה"ז כו'. ונר' שהכוונה ע"ז שאמרו בגמרא דסנהדרין דף צ"ט ע"ב זה הלומד תורה לפרקי' כו') וי"ל שהכוונה בהקובע עתים לתורה היינו שמדקדק בקביעות הזמן שלא יוסיף ע"ז, והיינו מפני שהדבר עליו כמשא. וע"ד שאמרו במשנה דברכות פ"ד העושה תפלתו קבע ובגמרא אמר ע"ז כל שתפלתו דומה עליו כמשוי דכשם דבתפלה דכשהיא כמשא עליו אינה רחמים ותחנונים ואין זו תפלה שכל ענינה כוונ' הלב והרגש פנימה. וכשהיא כמשוי ה"ה ההיפוך מזה לגמרי. כמו"כ הוא בתורה מאחר שהיא עליו כמשא אין זו תורה ובפרט בלימוד דא"ח אם היא כמשא אינו פועל מאומה מפני שכל ענינה הוא ההרגש אלקי שבה כנ"ל. כ"א צריך ללמוד ברצון וחשק ואז לא ידקדק בהזמן כ"כ, וידע אשר בהזמן שלומד דא"ח הוא מרויח בלימוד הנגלה אשר גם במיעוט זמן ימצא הרבה יותר מזולתו בריבוי זמן (והלימוד בחשק וחיות בדא"ח בנקל הרבה יותר לפעול בעצמו מבלמוד הנגלה, באשר הוא לומד ענין אלקי הנה גם במעט התקשרות בהענין שלומד

ו כ י ד ו ע ד ש ב ת : ראה ע"ד כ"ז בסי המצות מצות אכילת ק"ק.
ד ק פ"א ע"א : הוא במסי שבועות שלו פרק נר מצוה ד"ה היום הזה יום מ"ת.

ימצא בו חיות. וגם לפי שהוא בחי' עץ החיים בעצם כנ"ל פי"ג לכן בנקל למצוא כזה חיות. וצריכים ללמוד בקול ודבור שהקול מעורר כוונת הלב ומוסיף חיות כהלימוד) וזאת היא הבחינה מי שאינו מדקדק כ"כ בהזמן הוא שהביב עליו לימוד הדא"ה ותפעול עליו להאיר נפשו כאור החיים: **קיצור**. יוהיב שלא יהי' הלמוד כמשוי ולא ידקדק בהזמן (בנקל לפעול בעצמו חיות בלימוד דא"ה. וצ"ל בקול).

כו) **והנה** הרוח הזר הנז"ל הרוח הזה הרה וילד אפילה, היינו שמצא מקום בביהמ"ד אופן לימוד כזה שאינו נרצה כלל אשר גדולי הראשונים והאחרונים מאסו והרחיקו את אופן הלימוד הזה בתכלית המיאוס והריחוק, וכל הלומדים תורה כדבעי נוהרים מזה בנפשותם שלא יכשלו בם. הלימוד הנרצה הוא אשר תכלית לימודו יהי' לידע את הדבר שלומד ידיעה טובה ומאושרה על מקומה, ולא להשתדל לחדש חידושים ולבנות בנינים כ"א לידע את הדבר שלומד (וכאשר יעשו איזה מהלומדים שאינם מהוגני' השבון בנפשם ימצאו אשר תכלית רצונם הוא לחדש חידושים ולהיות משפיעים בהענין שלומדים, ועושה את ההלכה למקבל את השפעת שמותי, אוי ואבוי לו, ה' ישמרנו) ויש להם חשק ותשוקה גדולה בלימוד, אבל תשוקתם הוא באופן לחדש דוקא, ובתשוקה זו המה נגשים אל הלימוד, ואם לא ימצאו לחדש דבר מתבטל תשוקתו מהלימוד הזה. ובאחת משתי פנים או יקח לימוד אחר היינו ענין אחר אולי ימצא שם לחדש דבר או תשוקתו הממאה בוקעת ויוצאת לדבר ולחדש שמותי ממש אשר לא תוכל האזן לשמוע) ויהי' הוא מקבל מן ההלכה שלומד ולא שיחי' משפיע בה (וסוף הכבוד לבוא שיחדש בה חידושים אמיתים, אבל דוקא לאחר שידע את ההלכה לאמיתתה):

קיצור. יבאר אשר תכלית הלימוד לידע את הענין, ולא — להשתדל לחדש חידושים.

כה) **והנה** הידיעה ע"פ פשוט היא לידע את ההלכה ע"פ פרש"י לידע את הפשט ולא יטעה א"ע. וכדיעות תנאים או אמוראים בענין אחד ידע מעם ומברא של כאו"א ובשקלא ומריא דגמרא בקושיות ופירוקים צריכים לידע היטב מה היתה סברתו תחלה כההלכה שמשו"ז הוקשה לו. ומה נתחדש עתה ע"י התירוץ. ואם התירוץ מכמל סברת המקשן לגמרי או מקיים סברת המקשן אלא שמסיר קושייתו, אם שמראה לו שאינה קושי' או שמחדש לו דבר בההלכה ומבארה יותר שבזו סרה קושייתו. וא"כ צריך לידע איך הוא כוונת ההלכה לאחר התירוץ. ובד"כ צריכים לשמור סדר וקישור הקושיות והתירוצים ולפעמים משתנה הענין ע"י הקושיות, וכפרט כשמקשין לתרי תנאי או אמוראי דפליגי צריכים לשמור מאד הסדר כזה והמתחדש מהפירוקים בעצם הדין לכל אחד וא' וכמסברתם ובמעמיהם. והשקלא ומרי' דגמרא כדין המשנה לידע איך הוא פשט וכוונת המשנה לפי האוקימתא דגמרא ומה שנתחדש בזו. וחכלל הוא שידע כל פרטי הסוגיא כל דיעה וכל סברא שתחי' ברורה אצלו היינו כל